Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 8 זייטען

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען

נייער פאלקסבלאט

№ 290 | Łódź, Czwartek, 18 grudnia 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג כ"ח כסלו תרצ"א | № 290

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דער רושם איז ענין בריסק

44 פּראָפעסאָרען פּראָטעסטירען — סאנאציע-פּרעסע פאָדערט צו בעשטראָפען די שולדיגע — אינטערפּעלאציע וועגען די געשעהענישען אין מזרח-גאַליציען אין סענאַט.

בעסטע אויסזיכטען אויף דער הלואה פון 75 מיליאן דאלאר

א בריף פון 44 פּראָפעסאָרען

וואַרשא, 17 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). נישט-קוקענדיג דערויף, וואָס די נעכטיגע זיצונג פון סיים האָט זיך געענדיגט אַרום האַלבע נאַכט, הערשט היינט פון פריה אָן אין סיים אַ גרויסע בעוועגונג און ס'זענען פערהאַן פיל דעפּוטאַטען. דאָס אַלגעמיינע געשפּרעך איז די ענטדעקטע איינצעלהייטען וועגען די שרעקליכע ענוים, וואָס האָבען געליטען די אַרעסטירטע דעפּוטאַטען אין בריסק.

אַ געוואַלדיגען איינדרוק האָט געמאַכט די ידיעה וועגען בריף פון 44 פּראָפעסאָרען פון דער קראָקאווער אוניווערזיטעט צום פּראָפ. קזשיזשאַנאָווסקי, אין וועלכען די אויטאָרען פון בריף בעטען, אַז ער זאָל נעהמען אַ וואָרט אין דער בריסקער פּראַגע. דעם בריף האָט איבערגעגעבען אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע. פּראָפּ. קזשיזשאַנאָווסקי האָט געזאָגט פערזיכערען, אַז ער וועט געבען אַנ'—ענטפער.

אין דעם בריף ווערט געזאָגט, אַז די מעשה בריסק איז אַ שאַנד-טאַט, אַ חרפּה פון 20-טען יאָהר-הונדערט. די פּראָפעסאָרען שרייבען, אַז דאָס דריקט זיי און זיי קענען דאָס נישט פערשווייגען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט געהען אַרום קלאַנגען, אַז פּראָפּ. קזשיזשאַנאָווסקי זאָל זיך אָפּזאָגען פון זיין מאַנדאַט, מ'רעדט דאָס דערפון, וואָס פּראָפּ. קזשיזשאַנאָווסקי האָט נישט אַנטיילגענומען אין דער אָפּשטימונג וועגען דער בריסקער פּראַגע.

די ארעסטירטע זאלען בעפרייט ווערען

וואַרשא, 17 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין סיים האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, וואָס שטאַמען פון די „בע-בע"-קרייזען, אַז די דעפּוטאַטען, וואָס זיצען נאָך ביז איצט אַרעסטירט וועלען בעפרייט ווערען נאָך פאַר די חגאות.

אקציע פון די פערטיידיגער

וואַרשא, 17 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט ווערט פאָרקומען אַ זיצונג פון די פערטיידיגער פון די געוועזענע אַרעסטאַנטען אין בריסק. ס'וועט בעטראַכט ווערען די פּראַגע ווי אַזוי צו רעאַגירען אויף דער געשיכטע פון בריסק. אַ דעלעגאַציע פון די פערטיידיגער וועט זיך היינט ווענדען צו דעם אויספאָרשונגס-ריכטער דעמאַנט, כדי אַרויסצולאָזען די נאָך אַרעסטירטע אויף קויציע.

וואס זאגען די סאנאציע-קרייזען

וואַרשא, 17 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די וואַרשאַווער סאַנאַציע-ציייטונגען פעראורטיילען די שרעקליכע מעשים פון בריסק. די ציייטונגען שרייבען, אַז אויב דאָס אַלץ זאָל זיין אמת, דאַרפען די שולדיגע צוגעצויגען ווערען צו פעראַנטוואָרטליכקייט.

75 מיליאן דאלאר

אַזאַ הלואה וועט פוילען בעקומען

וואַרשאַ, 17. (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די אונטערהאַנדלונגען וועגען דער הלואה אין דער הויך פון 75 מיליאָן דאָלאַר פאַר פוילען ווערען זעהר שנעל געפיהרט און האָבען די בעסטע אויסזיכטען אויף ערפאָלג. נאָך איניכען זאָלען די אונטערהאַנדלונגען פינאַליזירט ווערען. מען דערינערט עס אויך פון דער רעדע, וואָס דער פינאַנץ מיניסטער האָט נעכטען געהאַלטען אין סיים, אַז קיין פוילען וועלען אריינקומען בקרוב גרויסע קאַפּיטאַלען.

ארגענטינישער קאנסולאט

גיט מעהר נישט ארויס קיין וויזעס

וואַרשא, 17 (טעלעפאניש) דער אַרגענטינישער קאָנסולאַט אין וואַרשאַ האָט בעקומען אַ פעראָרדנונג אָפּצושטעלען דאָס אַרויסגעבען וויזעס, ווייל די אימיגראַציע קיין אַרגענטינע איז איינגעצען אָפּגעשטעלט געוואָרען.

די אפאזיציע נעהמט נישט קיין אנטייל

אין די רעפעראטען פון ביודזשעט

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאניש פון אינזער קאָרעספּאָנדענט) היינט פאַרמיטאָג האָט זיך קאָנסטיטואירט די ביודזשעט-קאָמיסיע ביים סיים. די זיצונג האָט געעפענט דער סיים מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי. נאָכדעם איז אַלס פאָרזיצער אויסגעוועהלט געוואָר די פאָרשטעהער פון ב.ב. דעפּוטאַט בירקאַ. אַלס וויצע פאָרזיצער'ס זענען געוועהלט געוואָרען די דעפּוטאַטען האַלינסקי און פּאָנטשעק (ביידע פון ב.ב.). דאַן זענען פערטיילט געוואָרען די ביודזשעט רעפעראַטען. אַלע רעפעראַטען האָבען איבערגענומען דעפּוטאַטען פון ב.ב. אַלס גענעראַל-רעפערענט איז געוועהלט געוואָרען דעפּ. מיעדזשינסקי. די אָפּאָזיציע האָט נישט איבערגענומען קיין איין רעפעראַט.

נעכטיגע זיצונג פון סענאט

אנגענומען געווארען דער רעגולאמין

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש פון אינזער קאָרעספּאָנדענט) 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג האָט דער סענאַט-מאַרשאַלעק ראַטשקיעוויטש געעפענט די זיצונג פון סענאַט. אין דער ערשטער ריי איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פּראַגע פון נייעם רעגולאַמין, וועלכער איז שוין אָנגענומען געוואָרען דורכ'ן סיים. ס'האָט רעפערירט דער ב.ב. סענאַטאָר פּיעזשינסקי. אַ קאָ-רעפעראַט האָט געהאַלטען סענאַטאָר וואָזשניצקי (ווידזיאָוועניע). אין דער שפּעטער דיסקוסיע האָבען אָנטיילגענומען גלאַמבינסקי (נ.ד.), גראָס (פּ.פּ.ס.) און מאַקים (אוקראַינער). דער לעצטער האָט צווישען אַנדערע געזאָגט: איהר ווילט אייך צימאַכען דאָס מויל, כדי מיר זאָלען נישט דערציילען וועגען פּיש דינג וואָס הערען זיך אויף אַזוי וועלען מיר דאָס מוזען דערציילען אין אויסלאַנד. דער מאַרשאַלעק האָט אָפּגעשטעלט דעם רעדנער.

דאַן זענען געוועהלט געוואָרען 7 קאָמיסיעס.

די אוקראַינער האָבען מיט די אונטערשריפטען פון פּ. פּ. ס. אריינגעטראָגען אַ אינטערפּעלאַציע וועגען די געשעהענישען אין מזרח גאַליציע, זיי פאָרלאַנגען אַן אויספאָרשונג און בעשטראָפען די שולדיגע, די מאַכינאַציעס זענען געהאַלטען 48 זייטען.

די אוקראַינער האָבען זייער פּראָפּאָזיציע נישט אריינגעטראָגען אין סיים, ווייל זיי האָט געפעהלט די נויטיגע צאָהל אונטערשריפטען. אין סענאַט דאַרף מען ווייניגער אונטערשריפטען.

שבועה דאורייתא.

היינט, 9 אַ זייגער פריה וועט אין דער אַלטשטעטישער שוהל שווערען ר' יוסף שאַפּלאַן וועגען אַ רכוש אויף 300 זל. מיט-קלער-געלד, וואָס איך געגעבען פייגע פיניע בראָש האָט ער געוואָלט איז געריכט בעצאָהלען און דערנאָך עס אָפּגעלייקענט. מיט אכטונג אברהם זומשינסקי. מעקלער.

נאָך קורצע שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 64 יאָהר

נ"ע זשאבעטא געץ

(געבוירענע קאַליש).

די לויה איז פאָרגעקומען נעכטען, מיטוואָך, דעם 17 טען דעצעמבער ד. י.

וועגען וואָס עס טיילען מיט

די טיפבעטריבענע היטערבליבענע.

JASNIEJ SŁONCA

עכט נור אין אָריגינעלע שאַכטעל בעמערקונג! זאַפּראַווע אויף דער וואָג אַרבייטען מיר נישט. וואַרפט זאַלכע אָב אַלס פאַלשע סחורה

מאשין-מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סוכאַרקעס לויט קאָלאַבאָדער סיסטעם

מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערביע

נ. ווינבערג

38 פּעטריקאָווער 38 :-: טעל 143-82 :-:

אונזער טיפסטען בייליד דער פאַמיליע וועלביארזש צום פריהצייטיגען טויט פון זייער מאַן און פאָטער

נ. ע. יהושע

זיים געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבילי ציון וירושלים.

פנחס זאנענבערג, עקיבה גאלדבל מ, יהודה ווישע-גראדסקי, מענדעל ניסענבוים און אברהם בלומאן

ייד.ס.ד.א.פ. „פועלי-ציון" יוגנט-פאַרבאַנד „יוגנט" לאָדזשער אָרגאַניזאַציע.

שבת, דעם 20 טען דעצעמבער ד. י., 10 אַ זייגער פריה אין זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטש 20

א בּאָראָכאָוו-אקאדעמיע

געווידמעט דעם 13-טען יאָרצייט פון אונזער פירער ב. בּאָראָכאָוו

פּראָגראַם: דערעפענונג, זרבבל, רעפעראַט, דיכטער משה בּראָדערזאָן וועט לייענען אייגענע געדיכטען, יוסף קאַמינען, הויפּט-אַרטיסט פון דער ווילנער טרופּע, וועט רעציטירען.

ס'נעמט אויך אַנטייל דער אַרב.-אָרקעסטער „שטערן".

בילעטען צום פּרייז פון 50 גר. ביז 2 גילדען צו בעקומען ביי דער פילהאַרם.-קאַסע

אנאנסען איז „נייעם פאלקסבלאט" האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!

ראָטשילד קלאָגט אָן די ענגלישע רעגירונג

צום גערעכטיגקייטס־טריבונאַל אין האַאַג,

פאַר עובר זיין אויף די בעשטימונגען פון מאַנדאַט

וויען, 17 (יט"א טעלעגראַפיש).
„נײַער ווינער זשורנאַל" ברענגט פאָלגענדע סענסאַציאָנעלע ידיעה פון פאַריז: באַראָן עדמונד ראָטשילד קלאָגט אָן דער ענגלישער רעגירונג צום אינטערנאַציאָנאַלען גערעכטיגקייטס־טריבונאַל אין האַאַג, פאַר נישט אויספיהרען די בעשטימונגען פון פאַלעסטינא־מאַנדאַט.

ראָטשילד וועט פאָדערן צו אַנולירען דאָס „ווייס בוך", וואָס שטעהט אין געגענזאַץ צום מאַנדאַט.

אַ בעריהמטער פראַנצויזישער יוריסט, אַ נאָהענטער פריינד פון ראָטשילד'ען האָט שוין רעדאַגירט אַ ברייט־מאָטיווירטע אָנקלאַגע.

סענסאַציאָנעלע פעלשונג פון סאָוועטישע רובל'ס

פאַלשע אדער גוטע רובל'ס?

בערלין, 17 (טו) אין די דייטשע בענק האָט מען אָנגעהויבן צו בעמערקען רובלדיגע באַנקנאָטען מיט דאָפּעלטע נומערען פון דרײַצעלבער סעריע, מ'האָט אָנגעהויבען וועגען דעם ענין אַן אויספאָרשונג און ס'האָט זיך פעסטגעשטעלט, אַז ס'זענען פאַראַן מאַסען רובל'דיגע באַנקנאָטען פון דער זעלבער סעריע מיט דאָפּעלטע נומערן. אַלע רובל'ס זעהען אָבער אויס צו זיין עכטע, ביז איצט ווייסט מען נאָך נישט צי ס'האַנדעלט זיך וועגען אַזאַ אויסערגעוועהנליך גוטע פעלשונג אָדער ס'זענען אָפיציעל געדרוקט געוואָרען דאָפּעלטע נומערן.

לאָיד דזשאָרדזש שטיצט די אַרבייטער־רעגירונג

און פאָדערט ענערגיש צו בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט

לאָנדאָן, 17 (טו) לאָיד דזשאָרדזש האָט גערעדט אין פאַרלאַמענט וועגען דער אַרבייטסלאָזיגקייטס־פראַגע. דזשאָרדזש האָט אַרויסגעוואָרפען די שולד אויפ'ן פריהערדיגען קאָנסערוואַטיווען מיניסטער טשערטשיל, וועלכער האָט אויפגעפאָדערט אומצוּוואַרפען די אַרבייטער ־ רעגירונג. לאָיד דזשאָרדזש מיינט, אַז מ'דאַרף נישט אומוואַרפען די אַרבייטער ־ רעגירונג, ווייל ס'איז נישט פאַראַן עפּעס בעסערס זי איינצוטוישען.

לאָיד דזשאָרדזש האָט געענדיגט זיין רעדע דערמיט, וואָס די ליבעראַלען וועלען שטיצען די אַרבייטער־רעגירונג, בתנאי, אַז זי וועט זיך ענערגיש נעהמען צו בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט

סטודענטען־דעמאָנסטראַציעס אין בוקארעשט

בוקארעשט, 17 (יט"א טעלעגראַפיש).
סטודענטען האָבען נעכטען דאָ איינגעאָרדענט דעמאָנסטראַציעס געגען דער פּאָליציי. דערביי האָבען זיי אויסגעהאַקט די שויבען פון לאָקאַל פון די „פריימויערער", פון פּאָליציי־פּרעפעקט און גען. מאַרדאַרמעסקו.

פאַר דער וואוינונג פון אַנטיסעמיטישען פּראָפ. קוזא, האָבען די סטודענטען פריינדליך דעמאָנסטרירט. אין אַ רייהע פונקטען זענען געקומען צו צוזאַמענשטויסען מיט דער פּאָליציי און זשאַנדארמעריע. עס איז אויך געקומען צו אַ שיסעריי. עטליכע פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען. 18 סטודענטען זענען אַרעסטירט.

יודען האָבען נישט געליטען.

בלוטיג געשלעג צווישען קאָמוניסטען און נאַצ.־סאָציאַליסטען

3 דערהרג'עטע און פיל פערוואונדעטע

באָן, 17 (טו) היינט איז אין באָן ווידער געקומען צו אַ בלוטיג געשלעג צווישען קאָמוניסטען און נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען, 3 מענשען זענען דערהרג'עט געוואָרען און פיל פערוואונדעטע.

וויטערדיגע בעגרענצונג פון דער איינוואַנדערונג קיין אַמעריקא

ניו־יאָרק, 17 (טו) די איינוואַנדערונגס־קאָמיסיע פון פאַרלאַמענט האָט אָנגענומען זשאַנסאָנס פאָרשלאַג, לויט וועלכען די יעהרליכע איינוואַנדערונג איז בעגרעניצט געוואָרען פון 150,000 אויף 75 טויזענד יעהרליך. קאַנאַדער און מעקסיקאַנער זענען פון דער איינוואַנדערונג איינגאַנצען אויסגעשלאָסען.

וואַרשאַווער בעאַמטער בעגעהט זעלבסטמאָרד אין לובלין

לובלין, (וו) דאָ איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער פערמרעטער פון שעף פון דער ז'כערהייטס אָפּטיילונג אין וואַרשאַ פעק.

אַ נייע רעוואָלוציע

ניו־יאָרק, 17. (טו) נאָך שטאַרקע גאַסען קאַמפען, בעת וועלכע ס'איז דערהרג'עט געוואָרען דער קריגס מיניסטער, איז די רעגירונג פון גוואַטעמאַלאַ געשטירצט געוואָרען. די נייע צייטווײַליגע רעגירונג געפינט זיך אונטער דער אָנפיהרונג פון גענעראַל אָרעלאַנאַ.

שווערע באַהן־קאַטאַסטראָפע

14 טויטע, 18 שווער פערוואונדעטע

רוים, 17. (טו) נעבען קאַבלעצאַ איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס פון אַ שנעל צוג מיט אַ משא־צוג. פון אונטער די חורבות זענען ביז איצט אַרויסגענומען געוואָרען 14 טויטע און 18 שווער־פערוואונדעטע.

דער געזונד־צושטאַנד פון פּואַנקאַרע

פּאַריז, 17 (טו) דער געזונד־צושטאַנד פון פּואַנקאַרע איז אַיינגעטרעטען אַ קליינע בעסערונג זיין לאַגע איז אָבער אַלץ זעהר ערנסט.

די שפּאַנישע רעגירונג

הויבט אָן צו בעהערשען די לאַגע

באַרצעלאָנאַ, 17 (טו) רעגירונגס־טרייע מיליטער האָט בעזעצט די וויכטיגסטע באַהן־פונקטען. 17 פּראָפעסיאָנעלע טוער, וועלכע האָבען אויפגעפאָדערט צו אַ גענעראַל־שטרייק זענען אַרעסטירט געוואָרען. די אינערליכע טעלעפאָן־פערבינדונג אין שפּאַניען איז איבערגעריסען. אין 7 פּראָווינצען קומט נאָך פאָר דער גענעראַל־שטרייק.

ליסאַבאָן, 17 (טו) היינט איז אויפ'ן פּאָרטוגאַלישען באָדען ווידער אָנגעקומען אַ שפּאַנישער אַעראָפּלאַן מיט אַנ'אויפשטענדיגען שפּאַנישען קאַפּיטאַן, ער איז אינטערנירט געוואָרען.

מאַדריד, 17 (טו) די רעגירונג הויבט אָן צו בעהערשען די לאַגע. די טעלעפאָנישע פערבינדונג מיט אויסלאַנד איז צוריקגעשטעלט געוואָרען.

לאַנדאָן אין נעפּעל

לאָנדאָן, 17 (טו) לאָנדאָן איז איינגעהילט אין אַ געדיכטען נעפּעל, דער פערקעהר איז שטאַרק בעשוועריט.

12 איטאַליענישע אַעראָפּלאַנען

פליהען קיין בראַזיליען

רוים, 17 (טו) 12 איטאַליענישע וואַסער־אַעראָפּלאַנען אונטער דער אָנפיהרונג פון גענעראַל באַלבאָ, זענען היינט אָפּגעפליגען קיין בראַזיל, זיי האָבען אַדורכגעמאַכט דעם ערשטען עטאַפּ ביז שפּאַניען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.

זונטאג און יום־טוב פון 9–1 פאַרמ.

בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

Lekarz-dentysta

Stanisław Gelberg

זאַוואַרזקאַ 14, טעל. 108-33

נעמט אָן פון 10–2 נאָכמ. און פון 4–7 אָוונד

Dr. Z. Rakowski

ספּ. פאַר אויערען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.

שפּרעכשטונדען פון 12–2 און פון 5–7. נעמט אויך אָן אין לעשנאָ 17 פון 10–11 און פון 2–5

היינט און פאָלג. טעג!

פּרעכטיגסטע קרעאַציע פון דער גרעסטער עקראַן־ליבהאַבערין

GRETA GARBO

„דער קוש"

דראַמע פון וואַהנזין, פּערלענג און גרויסער ליבע. אין די הויפּטראָלען:

CONRAD NAGEL i LEW AYRES.

אויסערן פּראָגראַם: פּראַכטיגע קלאַנג־קאָמעדיע א. נ. „מיין ווייב" ווי אויך אַקטועליטעטען פון לאַנד.

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאָכמיטאָג שבת, זונטאָג און יום־טוב 1 אַ זייגער בייטאָג

פּאָפּולערע פּרייזען.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַראָטאָוויטש 20

נאָר 8 גאַסטשפּילען פון בעריהמטען אַרטיסט פון סטאַניסלאַווסקי'ס קונסט־טעאַטער אין מאָסקווע, פּיסקאַטאָר־טעאַטער אין בערלין

פּאָול באַראַטאָוו

היינט, דאָנערשטאָג ווערט נישט געשפּילט.

פרייטאָג, דעם 19 דעצעמבער, 9 אָוונד אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 50־יאָהריגען יוביליי פון גרויסען יודישען דיכטער שלום אש — פייערליכע פּרעמיערע!

„גאָט פון נקמה"

דראַמע אין 3 אַקטען פון שלום אַש. הויפּטראָל „יענקעל שאַפּשאָוויטש" פּ. באַראַטאָוו

פאַר דער פאָרשטעלונג וועט האַלטען אַ וואָרט וועגען דעם גרויסען יובילאַר, דער פאָרזיצער פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאַליסטען סינדיקאַט רעד. לאַזאַר פּורס.

שבת, דעם 20 דעצעמבער, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען פון 80 גר. אָן

דער פאָטער

דראַמע אין 3 אַקטען פון א. סטרינדבערג. הויפּט־ראָל „אַדאָלף" — פּאָול באַראַטאָוו

שבת, דעם 20 דעצעמבער, 9 אָוונד ווידערהאָלונג פון דער אַש־פּרעמיערע

גאָט פון נקמה

דראַמע אין 3 אַקטען פון שלום אַש. הויפּטראָל „יענקעל שאַפּשאָוויטש" — פּ. באַראַטאָוו

זונטאָג, ד. 21 דעצ. 9 אָוו. לטובת „בית יתומים" זשעראָמסקי 40 — „הינקעמאָן"

מאָנטאָג, ד. 22 דעצ. פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. אָן — „דער פאָטער"

דינסטאָג, ד. 23 דעצ. פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. אָן — „גאָט פון נקמה"

ס'נעהמען אָנטייל פרויען: מ. ראַיען, ס. פלאָום, י. פלאָום, ס. פּאָזנאַנסקאַ. מענער: ה. בראָקאַרזש, מ. גורוויטש, י. גרינהויז, י. ווײַנבערג, מ. מעלמאַן, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פלוים. סופלער: מ. אייזנבערג. בילעטען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

מאַנסום

ביי דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור"

54 ראַקיטשינער 54

עמפּפעהלט אייגענע סחורות, ווי אויך פון אַנדערע ערשטקלאַסיגע פאַבריקען צו געוועהנליכע פאַבריקס־פּרייזען

רעשטלעך, סעקונדאַ, בראַקען, בעטדעקען, פלאַנעלקעס און אַנדערע ווידזעווער סחורות

דאַמען־וועש

מענער־וועש

וואָלענע דאַמען־סחורות

וואָלענע מענער־סחורות

זיידענע וואַרען גרויס אויסוואַהל.

וועלוועטען

שטרימפּ fil d'Ecosse און זיידענע

שקאַרפּעטען

הענדשקעס

שיך

בעטען און קאָלדרעס

זעמטליכע גאַלאַנטעריע־וואַרען

מענער־אַנצוגער

מענער פּאַלטאָס

וואָלענע טיכלעך

קאָלאָניאַל־וואַרען

דערנעהרונגס־וואַרען

דאָס קויפען פערפּליכטעט נישט

מיר בעטען די ג' קונדשאַפט צו בעזוכען אונזער ניי־ערעפענטען, דעם רייך־פערזאָרגטען מאַנסום

ראַקיטשינער 54, צופאָהר מיט די טראַמוויען 10 און 16

לאדז. 18 דעצעמבער 1930

„נײער פאלקסבלאַט“

לאדז. 18 דעצעמבער 1930

נישט איבערטרייבן
אין עמיגראַציע-אויסזיכטען

ברייטע יודישע שיכטען אין די לענדער פון מזרח־אייראָפּא וועלכע האָבען צוליב פערשידענע סיבות פערלוירען דעם עקאָנאָמישען באָדען אונטער זיך אויף אַ לענגערע צייט זוכען ממש אין אַלע פיער עקען פון דער וועלט אַן־אָרט פון פרנסה, פון חיונה. עס איז גאַנץ פערשטענדליך, אַז אין זייער פערצווייפעלטער לאַגע זענען זיי גרייט זיך צו לאָזען אַפילו אין די ווייטסטע לענדער, אַבי צו געפינען ערגעץ וואו אַ מקום מנוחה. עס איז אָבער די אויפגאבע פון די אַלע, וועלכע אינפאָרמירען וועגען די אימיגראַציע־מעגליכקייטען פאַרצושטעלען די לאַגע אין די בעזונדערע איינוואַנדערונגס־לענדער אין דעם געהעריגען קלאָהרען ליכט, עס איז נויטיג פיל פאָרזיכטיגקייט און אַ זאַכליכע בעהאַנדלונג פון די אומשטענדען, געשטיצט אויף פאַקטען און ציפערען. בעזונדערס פאָדערט זיך די פאָרזיכטיגקייט איצט, ווען אין אַלע לענדער, וואוהין עס איז נאָך געגאַנגען אַ יודישע עמיגראַציע, ווערען שווערער די בעדינגונגען, סיי בנוגע דעם רעכט, פון אַריינפאָהרען, סיי בנוגע די מעגליכקייטען פון געפינען אַרבייט און איינאָרדנען זיך.

און פערגעסט מען אויף אַ מינוט וועגען דער נויטיגער פאָרזיכטיגקייט, שאַפען זיך בעדוירענסווערטע קוריאָזען, פאַר וועלכע עס פאַלט אַ גרויסע פעראַנטוואָרטליכקייט. דערמאָהנען זיך אודאי אונזערע לעזער וועגען דעם שעדליכען סומעל, וועלכען אַזאַ קוריאָז מיט יודישע עמיגראַנטען האָט אַרויסגערופען אַפילו אין דעם ווייטען מעקסיקא. דאָרט האָט זיך פון ערגעץ פערשפרייטער אַ אויסגעטראַכטער משוגעדיגער קלאַנג אַז איבּיגע צעהנדליג טויזענד יודען פון פוילען קלויבען זיך צו פאָהרען קיין מעקסיקא. דערפאַר, ווייל די טוי־ען פון פאַלעסטינא זענען פאַר זיי פערמאַכט געוואָרען. האָט זיך אויפגעהויבען אַ רעש אין לאַנד. און עס האָבען געמוזט קומען רעגירונגס ערקלערונגען און הכחשות.

מען דאַרף זיך שטאַרק היטען פאַר אַזעלכע שעדליכע, בעדוירענסווערטע קוריאַזען. מען דאַרף נישט געבען קיין געלעגענהייט דערצו און נישט איבערטרייבען זאכען, און וועלכע עס איז זעהר ריכטיג און נויטיג אָבצוהיטען די מאָס.

עס קומט ליידער אויס צו פערצייכענען נאָך אַ צווייטען פאַל:

אין אַן־ערנסטער יודישער צייטשריפט אין אויסלאַנד איז ערשינען אַ גרעסערער אַרטיקעל וועגען דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין פראַנקרייך. און אויך דאָרט זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרען צו איבערגעטריבענע מיינונגען וועגען דער מעגליכקייט צו בעזעצען יודען ביי לאַנדווירטשאַפט אין פראַנקרייך. דער אויטאָר האָט געגעבען אַזעלכע גוטע האָפנונגען, אַז אַנדערע צייטונגען האָבען זיך שוין שפּעטער ברייט צושריבען וועגען דער מעגליכער פונאַנדערביטונג פון אַ גרויסער יודישער קאָלאָניזאַציע אין פראַנקרייך.

צו וואָס אַזעלכע איבערטרייבונגען? וויס סאַד אַ נוצען ברענגען זיי? מיר ווייסען, מיט וואָס פאַר אַ שוועריגקייטען עס איז פערבונדען דאָס איינאָרדענען איינצעלנע יודישע אַרבייטער ביי לאַנדווירטשאַפט. אויך דער מחבר פון אַרטיקעל האָט זיך אויף דעם אגב אָבגעשטעלט. מיר ווייסען, ווי סיסטעמאַטיש, לאַנגזאַם און שטופּענווייז די אַקציע קאָן געהען, און אַז וועגען אַ גרויסען פערנעהם פון דער אַקציע איז שווער צו רעדען, צו וואָס איבערטרייבען אין די אויספיהרונגען און מיטהעלפען אַרויסצורופען ביי פיל אונבעגרינדעטע האָפנונגען?

דאָס זעלבע ווערט אויך ליידער געטון ביים שילדערען די מעגליכקייטען פון איינאָרדנען זיך אין אַנדערע לענדער.

מעהר פאָרזיכטיגקייט איז נויטיג אין די אַלע גרוסען פון די איינוואַנדערונגס לענדער בעזונדערס איצט, ווען די עמיגראַציע־פראַגע האָט זיך אַזוי פערשאַרפט און עס זענען אומעטום שווערער געוואָרען די מעגליכקייטען פון איינאָרדנען זיך.

א. א.

—=‖:o:‖=—

די מאכט פון פרעזידענט
אזוי ווי מארשאל פילסודסקי שטעלט זי זיך פאר
שטימען פון דער פוילישער פרעסע

אין אַן־אַרטיקעל א. נ. „אַליינהערשאַפט“ רעדט דער „ראָבאָטניק“ אַרום דעם לעצטען אינטערוויאו מיט׳ן מאַרשאַל פילסודסקי וועגען דער מאַכט פון פרעזידענט, ווי דער מאַרשאַל שטעלט זי זיך פאָר, די צייטונג שרייבט:

„וועגען איין זאַך איז נישטא קיין שום ספקות אויב דער פרעזידענט דאַרף „רעגולירען די גאַנצע צענטראלע מלוכה־מאשין“, אויב דער פרעזידענט דאַרף האָבען די „דירעקטע מאַכט איבער אַלע צדדים“, וועלכע שאַפען רייבונגען, מאַנגעל אין האַרמאָניע“, אויב דער פרעזידענט דאַרף האָבען דאָס דירעקטע רעכט לגבי יעדען מיניסטער פונקט אַזוי ווי אין בעציהונג צום סיים און סענאַט“, אויב די בעשטימונגען פון פרעזידענט דאַרפען זיין בעפעהלען פאַר׳ן סיים, אויב עס דאַרפט אָפּגעשאַפט ווערען די קאָנטראַסיגנאַציע פון פרעזידענטס דעציזיעס — דאַן ווערט איינגעשטעלט אַן־אַליינהערשאַפט, אַ דיקטאַטור פון אַ פערזאָן.

„אַזאַ פרעזידענט דאַרף נישט אַליין שאַפען קיין געזעצען, אָבער ער קאָן צונישט מאַכען יעדען געזעץ פון סיים; ער דאַרף נישט „דירעקט“ אַליין רעגירען, אָבער ער קאָן פּאַראַליזירען יעדע אינ־ביציאַטיוו פון דער רעגירונג; ער קאָן בעזייטיגען מיניסטארען און בעאַמטע, פערשיקען דעפּוטאַטען קיין בריסק א. א. וו.

לויט דער מיינונג פון פילסודסקי׳ן וואָלט אַזאַ פרעזידענט איינגעפיהרט „גלייכגעוויכט און האַרמאָניע אין די בעציהונגען אין פוילען. מיר וועלען זיך מיט איהם נישט שפּאַרען, ווייל ער האַלט דאָך פאַר זיך פאַר אַ כבוד, וואָס „ער דענקט געוועהנליך אַנדערש, איידער אַלע מענשען דענקען“. ס׳איז נאָר געגוג אָנצוווייזען אויף דער האַרמאָניע און גלייכגעוויכט“ אין היינטיגען פוילען אונטער דער דיקטאַטור פון פילסודסקי׳ן, אין פאַשיסטישען איטאַליען, אין סאָוויעטישען רוסלאַנד...

„מיר ווייסען נישט, וואָס וועט ב. ב. טון מיט דעם ווייבאַכט־געשענק פון פילסודסקי׳ן. מיר ווייסען, אַז יעדע פאָדערונג זיינע איז פאַר ב. ב. אַ בעפעהל, און פילסודסקי האָט זיין אָנווייזונג אויף דער ראָלע פון פרעזידענט אָנגערופען פאָדערונג, אָבער פילסודסקי האָט אַליין צוגעגעבען, אַז פאַר איהם איז גלייכגילטיג, אין וואָסערע פּאַראַגראַפען זיין פאָדערונג וועט אויסגעדריקט ווערען און אין דעם האַנדלעט זיך עס. ס׳איז נישטא אויף דער וועלט אַזאַ צאַר (יעקב. יוסטיץ־מיניסטער, די רעד.), וועלכער זאָל קאָנען די פאָדערונג פון פילסודסקי׳ן איינהילען אין געהעריגע פּאַראַגראַפען און גלייכצייטיג בעהאַלטען די פּאַרלאַמענטאַרישע אָרדנונג, דעם שיין פון דעמאָקראַטיע און רעפּובליק, ווייל ביי א „פערפולקאָמענער“ וואַהל־טעכניק, וועלכע איז דעמאָנסטרירט געוואָרען אין נאָוועמבער, קאָן די וואַהל פון פרעזידענט דורכ׳ן גאַנצען לאַנד — ווי דאָס פערלאַנגט פילסודסקי — פערוואַנדעלט ווערען אין אַ פיקציע און דער אַמט פון פרעזידענט — אַ לעבענס־לענגליכער.

דער מאי־קאָנסטיטוציע וואַרפט מען פאָר, אַז מ׳האָט איהר געגעבען „צו להכעיס“ פילסודסקי׳ן. דאָס איז בלויז טיילווייז אמת. דערפאַר איז אונבעשטרייטבאַר אמת, אַז פילסודסקי ווייל די נייע קאָנסטיטוציע צופּאַסען צו זיין פערזאָן, פון איין זייט 30 מיליאָן מענשען, וועלכען „דענקען ווי מענשען“, פון דער אַנדערער זייט — אַ פערזענליכקייט, „וועלכער דענקט אַנדערש“ און ווייל די 30 מיליאָן אַנוואַרפען דאָס „אַנדערש“.

די יודישע קאמוניסטען שטאמלען ווען זיי רעדען
וועגען א יודישער רעפובליק
דיסקוסיע אויף דער „אזעט“-קאנפערענץ אין מאסקווע

מאָסקווע (יט״א) אין צווייטען טאָג פון דער „אָזעט“־קאָנפערענץ איז אברהם בראגין אַרויסגעטרעטען מיט אַ בעשולדיגונג געגען די קאָמוניסטישע אָנפיהרער מיט דער יודישער טעטיגקייט, ערקלערענדיג, אַז די יודען־פראגע אין ראַטען־פערבאַנד איז נאָך קיינמאָל נישט אוועקגעשטעלט געוואָרען אין איהר גאַנצער ברייט. די אַזוי ערנסטע קאָמפּליצירטע און דרינגענדע יודישע פראגע איז קיין איין מאָל נישט געשטעלט געוואָרען, האָט בראגין געזאָגט, נישט פאַר דער סאָוויעטישער געזעלשאַפטליכקייט, נישט פאַר די געהעריגע סאָוויעטישע און פּאַרטייאישע אָרגאַנען. די פראגע פון נאַציאָנאַלער זעלבסט־בעשטימונג פאַר יודען, די פראגע פון אַ יודישער טעריטאָריע איז קיין איין מאָל נישט געשטעלט געוואָרען נישט אויף אַ פּלענאַרער זיצונג פון „ציק“, נישט פאַר׳ן פּאַרטיי־קאָמיטעט.

בראגין בעשולדיגט די יודישע קאָמוניסטישע אָנפיהרער, אַז יעדעס מאָל, ווען זיי קומט אויס צו רעדען וועגען אַ יודישער רעפּובליק, שטאַמלען זיי האַלבע ווערטער, ווי זיי וואָלטען זיך פאַר איםיצען פערענטפערט, אין דער צייט, ווען דאָס איז, לויט זיין מיינונג, איינע פון די וויכטיגסטע פראגען. די יודישע טעריטאָריע דאַרף, לויט בראגינ׳ס מיינונג, זיך געפינען אין קרים און נישט אין בירא־בידזשאַן. בראגין בעגרינדעט זיין שטעלונג דערמיט, וואָס אין קרים איז פערהאַן גענוג ערד אויף שוין צו קאָלאָניזירען נאָך 200 טויזענד יודישע נפשות און אַ סך מעהר שפּעטער, אין קרים איז אויך פערהאַן אַ גרויסע אינדוסטריע, וואָס קען אַרייננעהמען צעהנדליגער טויזענדער יודען און דאָס אַריינציהען די יודען אין דער אינדוסטריע איז דער וויכטיגסטער טייל פון דער אַרבייט.

בירא־בידזשאַן דאַגעגען, האַלט בראגין, איז נישט פאַר דעם שטעטעלדיגען יוד. ער אַנערקענט, אַז בירא־בידזשאַן, ווי בכלל דער ווייטער מזרח איז אַ גרויסע נאַטור־רייכע געגענד מיט אַ גרויסער צוקונפט, אָבער דאָרטען, האַלטען ער, פאָדערט זיך אַן־אַנדער עלעמענט, נישט קיין שטעטעלדיגער. בראַגין האָט קריטיקירט זעהר שאַרף די פּלאַנלאָזיגקייט פון „קאָמזעט“ און „אָזעט“ און זייי פאַרגעוואָרפען „אַפּנאַרערי־פּאָליטיק“ לגבי די יודישע מאַסען. עס האַנדעלט זיך, האָט בראגין וואָס אויסגערופען, וועגען איינאָרדנען הונדערטער טויזענדער פאַמיליעס און מען קומט איין מאָל אין 4 יאָהר צו אַ צוזאַמענפאָהר, אָהן אַ פּלאַן, אָהן ציפער אָהן שום אויספאָרשונג פון דער חידקליכער עקאָנאָמישער לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג. די מאַטעריאַלען פון דער איינציגער פּראָלעטאַרישער אויספאָרשונג, וואָס איז יאָ געמאַכט געוואָרען, זענען פערעפענטליכט געוואָרען דורך דעם אויסלענדישען „אָרט“. בראגין וואַרפט אויף די קאָמוניסטישע טוער, אַז מיט צוויי יאָהר צוריק האָבען זיי גערעדט וועגען בעזעצען אַ מיליאָן יודען אין בירא־בידזשאַן, איצט רעדט מען שוין בלויז פון 50 טויזענד אין די קומענדע דריי יאָהר.

ווי שטענדיג, האָט אויך דאָס מאָל בראגין גערעדט מיט פיל טעמפּעראַמענט, נישט קאַרגענדיג קיין שאַרפע ווערטער און אויסדריקען: „לענין האָט געזאָגט, אַז יעדער קעכין דאַרף זיך אויסלערנען אָנצופיהרען מיט דער מלוכה, אָבער ווער האָט געזאָגט, אַז יעדער מלמד דאַרף אָנפיהרען מיט מלוכה־אַרבייט“ — איז געווען איינע פון די בייסיגע פראַזען, וואָס ער האָט געוואָרפען אויפ׳ן אַדרעס פון די „קאָמזעט“ און „אָזעט“־טוער.

דער אינהאַלט, די פאָרם און דער טאָן פון דער רעדע, האָט, ווי שטענדיג, געמאַכט בייז בלוט צווישען די קאָמוניסטען און קאָמוניסטיש־געשטימטען עולם פון איין זייט האָבען זיך געהערט אַפּלאָדיסמענטען און פאָדערונגען צו לאָזען איהם רעדען, פון דער צווייטער זייט — צווישענרופען: „וויצמאַנ׳ס ציוניסטישע אַגענטור“, „רופען צו אָרדנונג דעם קאָנטר־רעוואָלוציאָנער“ א. א. וו.

מאָסקווע (יט״א) מערעזשין האָט אָבגעגעבען אַ בעריכט, וועלכער איז אויסגעהערט געוואָרען פון צוזאַמענפאָהר מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט. מערעזשינס רעדעס צייכענען זיך געוועהנליך אויס מיט זייער זאַכליכקייט און ערנסטען אינהאַלט. מערעזשין האָט קריטיקירט די „רעכטע און לינקע אָפּנויגען“, וועלכע ער האָט פריהער אַליין פערטיידיגט און דורכגעפיהרט אין לעבען. די וויכטיגסטע חטאים פון „קאָמזעט“ בעשטעהען דערין, וואָס ער האָט געהאַלטען, אַז צוליב די בעזונדערע בעדינגונגען פון דער יודישער בעפעלקערונג איז די שנעלע סאָציאַליזירונג פאַר איהר נישט געוואונשען. ווייטער האָט ער קריטיקירט דעם „קאָמזעט“ פאַר נישט גענוג אויפמערקזאַמקייט אויף דער אַרבייט פון די אויסלענדישע אָרגאַניזאַציעס. דאָס זע־נען געווען די רעכטע אָבנויגען אין דער אַרבייט. די „לינקע“ אָבנויגען האָבען זיך אויסגעדריקט אין דער בעהויפּטונג, אַז די רעקאָנסטרוקציע און געזונדמאַכונג פון דער יודישער אַרבייטענדער בעפעלקערונג איז שוין פערענדיגט, אַז דער שטאַטישער נעפּמאַן איז געפעהרליכער פון דאָרפישען „קולאַק“ א. א. וו.

אויסרעכענענדיג די אַלע רעכטע און „לינקע“ אָבנויגונגען אין דער אַרבייט פון „קאָמזעט“ און אָזעט, ווי פון די אָנפיהרענדע קרייזען בכלל, האָט מערעזשין אָנגעמערקט אַ פּראָגראַם פון ווייטערדיגער אַרבייט, וועלכע דאַרף, לויט זיין מיינונג, געפיהרט ווערען אין פאָלגענדער ריכטונג: ביז׳ן סוף פון די פיר יאָהר זאָל די גאַנצע אַרבייטענדע יודישע בעפעלקערונג אַריינגעצויגען ווערען אין דער מלוכה־אינדוסטריע, ביז׳ן סוף פון דער „פּיאַטילעטקע“ זאָל די צאָהל פון זעלבסטשטענדיגע איבערשטייגען די נישט־זעלבסטשטענדיגע. 60 פּראָצ. פון דער זעלבסטשטענדיגער יודישער בעפעלקערונג זאָלען צו יענער צייט זיין לוין־אַרבייטער, די צאָהל פון די אַרבייטער זאָלען איבערשטייגען די צאָהל פון אַנגעשטעלטע, אַז די צאָהל יודישע אַרבייטער זאָל זיין צוויי מאָל אַזוי גרויס ווי די צאָהל האַנדווערקער, הויפּטזעכליך זאָלען יודישע אַרבייטער געשיקט ווערען אין דער מעטאַלורגישער, כעמישער און באַרג־אינדוסטריע, אַריינציהען אין דער לאַנדווירטשאַפט נאָר די סאַמע אָרימסטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פערלויף פון קומענדיגען יאָהר קאָלעקטיוויזירען די יודישע לאַנדווירטשאַפט אויף אַלע 100 פּראָצ.

97 רעדנער האָבען זיך פערשריבען צום וואָרט אויף די דעבאַטע אַרום מערעזשינס פאָרטראַג.

—=:o:=—

די יעהרליכע קאנפערענץ פון אלגעמיינע קאאפע־ראטיווע־פערבאנד אין לעמבערג

לעמבערג (יט״א) אין לאָקאַל פון דער האַנדעלס־קאַמער איז דאָ אָבגעהאַלטען געוואָרען די יעהרליכע קאָנפערענץ פון אַלגעמיינעם קאָאָפּעראַטיווען־פערבאַנד. די קאָנפערענץ האָט זיך אָנגעהויבען מיט אַ פערשפּעטיגונג, ווייל די באַהנען, מיט וועלכע עס זענען אָנגעקומען די דעלעגאַטען, האָבען זיך פערשפּעטיגט צוליב די גרויסע שנייען. אַ טייל דעלעגאַטען פון די פּראָווינץ־שטעט האָבען צוליב דעם בכלל נישט געקענט קומען צו דער קאָנפערענץ. נישט געקוקט דערויף זענען אַנוועזענד געווען העכער 100 דעלעגאַטען.

באַלד אין אָנהויב פון דער קאָנפערענץ האָט אַ דעלעגאַציע פון קרן־קימת־ביוראָ אין לעמבערג איבערגעגעבען דעם פּרעזעס פון פערבאַנד דעפּ. ד. ראָזמאַרין אַ דיפּלאָם פון ספר־הזהב פון יודישען נאַציאָנאַל־פאָנד, אין וועלכען ער איז איינגעשריבען געוואָרען פאַר זיינע לייסטונגען פאַר דער יודישער קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג.

אַ בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון פערבאַנד האָט אָבגעגעבען דעפּ. ראָזמאַרין. דער רעדנער האָט אָנגעוויזען, אַז די טעטיגקייט פון פערבאַנד איז געגאַנגען אין צוויי ריכטונגען: בעזייטיגען פון פערבאַנד די נישט־געזונדע קאָאָפּעראַטיוען און גרינדען נייע קאָאָפּעראַטיוען, אין די ערטער, וואו אַזעלכע זענען נויטיג. ד״ר ראָזמאַרין האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון זיינע קאָנפערענצען מיט די רעגירונגס־ און פינאַנץ־אינסטיטוציעס און אויסגעדריקט די האָפנונג, דאָס די קרעדיטען, וואָס דער פערבאַנד בעקומט פון „באַנק פּאָלסקי“ און „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ“ וועלען זיין פערגרעסערען. דער פּרעסטיזש פון דער באַנק ביים פערבאַנד איז לעצטענס שטאַרק געשטיגען, אַלס בעווייז פון וואָס עס קאָן דינען דער פאַקט, וואָס ד״ר ראָזמאַרין איז בעשטימט געוואָרען אַלס מיטגליד פון מלוכה־ראַט פאַר קאָאָפּעראַטיוען. אינגיכען וועט דורך דעפּ. ראָזמאַרין אַריינגעטראַגען ווערען אין סיים אַ געזעץ־פּראָיעקט וועגען פּעראַיינהייטליכען די טעטיגקייט פון די קאָאָפּעראַטיוען, וואָס וועט פערלייכטערען זייער אַרבייט.

ד״ר מ. ריכטער פון פּשעמישל האָט אָבגעגעבען אַ בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון דער באַנק, וועלכע איז די איינציגע יודישע צענטראַלע קאָאָפּעראַטיוו־באַנק אין פוילען. ד״ר ריכטער האָט ערקלערט, אַז לעצטענס זענען געפיהרט געוואָרען אונטערהאַנדלונגען מיט אויסלענדישע באַנקען, הויפּטזעכליך טשעכישע, וועלכע האָבען צוגעזאָגט געבען דער באַנק קרעדיט אויף גוטע בעדינגונגען. אַן־אַוואַנס איז שוין געלונגען צו בעקומען.

נאָך די רעפעראַטען האָט זיך ענטוויקעלט אַ לעבהאַפטע דיסקוסיע. ס׳רוב רעדנער האָבען אויסגעדריקט זייער צופרידענהייט מיט דער טעטיגקייט פון פערבאַנד זייט עס איז דורכגעפיהרט געוואָרען די אינערליכע רעאָרגאַניזאַציע.

צוליב דער שפּעטער שעה זענען די אַנדערע בעשטימטע רעפעראַטען אָפּגעלעגט געוואָרען. און עס איז אויסגעדריקט געוואָרען צוטרוי דער פערוואַלטונג, וועלכע איז אויפסניי געוועהלט געוואָרען.

10 ספר־תורה׳ס פערברענט
אין פייער פון א ברענענדער שוהל

ניו־יאָרק, (יט״א) אין דער שוהל נוסח אר״י איז אויסגעבראָכען אַ שרפה, בעת וועלכער עס זענען פערברענט געוואָרען 10 ספר תורה׳ס, גמרות, טליתים און אַנדערע שוהל־חפצים.

די שוהל האָט זיך געפינען אין אַ צווייטשטאָקיג הויז, אונטען איז געווען אַ קראָם און די שוהל איז געווען אויפ׳ן ערשטען שטאָק. די שרפה איז אויסגעבראָכען פון אַן־אונבעוואוסטער סיבה פרייטאג־צו־נאַכטס נאָכ׳ן דאַווענען. יודישע יונגע לייט האָבען מיט מסירת נפש גענומען ראַטעווען די ספרי־תורות. זיי האָבען אָבער שנעל געמוזט פערלאָזען די שוהל, ווייל די ווענד האָבען גענומען איינפאַלען.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

באנקראטען, פראלאנגאציעס און רעגולאציעס
טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

די פירמע „ראטבערג און אדלער“ (6. שרפיען נומער 2) איז ערקלערט געווארען פאר באנקראט. די פירמע איז געבליבען שולדיג אין 1924 י. 2750 דאלאר אנ׳אויסלענדישע פירמע. אבער יענע האט דעם חוב נישט געקענט איינקאסירען ווייל די פירמע ראטבערג און אדלער האט דעם בעוואוסטזיניג פערמעגען בעהאלטען און די אומבעוועגליכע זאכען געווען אזוי פיל היפאטעקאריש בעשווערט אז מ׳האט צו זיי נישט געקענט צוקומען, אויך א צווייטער פירמע זענען זיי געבליבען שולדיג 5937 שוו. פראנק.

דאס געריכט האט די פירמע „ראטבערג און אדלער“ ערקלערט פאר באנקראט פון 14. דעצעמבער 1924. די אינהאבער פון דער פירמע מאקס-מענדעל ראטבערג און אדאם הערש אדלער זענען בעשטימט געווארען אונטער פאליציי-אויפזיכט.

* * *

בשעתו האט די פירמע שעפס און גאלדבערג (וואקען פאבריק פעטריקאווער 112) בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען אויף א חודש ביז׳ן 10. מאי 1930 י. דער בילאנס פון דער פירמע אויפ׳ן 1. מערץ 1930 י. האט ארויסגעוויזען אנ׳אקטיוו איבערפלוס פון 61,774 זל. נאכ׳ן אפ-לויפען פונ׳ם חודש האט דאס געריכט פעסטגע-שטעלט, אז די פירמע וועט נישט קענען סאנירען די אונטערנעמונג סיידען זי וועט פערקויפען די מאשינען און האט די פראלאנגאציע נישט פער-לענגערט. די פירמע האט דאן אנגעגעבען אנ׳אפע-לאציע אין קרייז געריכט. דאס קרייז געריכט האט אבער די אפעלאציע נישט אנגענומען ווייל דאס היגע געריכט האט א פראלאנגאציע יא ערטיילט, און אויף ווי לאנג די פראלאנגאציע זאל זיין ליגט איינגאנצען אין קאמפעטענץ פון ארטיגען האנדעלס-געריכט.

די פירמע האט די דאזיגע דעציזיע אנגעקלאגט אין אפעלאציע געריכט, אבער אויך דאס אפעלאציע געריכט האט די אפעלאציע נישט אנגענומען.

* * *

אבראם גראנעק קאנפעקציע-געשעפט פריי-הייטס פלאץ (נומער 6) איז ערקלערט געווארען פאר באנקראט און האט געשלאסען אנ׳אויסגלייכט-אפמאך מיט זיינע קרעדיטארען צו בעצאהלען זיי 15 פראצ. פון די חובות אין 3 האלב יאהריגע ראטעס דאס האנדעלס-געריכט האט אבער דעם אפמאך נישט בעשטעטיגט ווייל איינציגע קרעדיטא-רען האבען גראנעקען פארגעווארפען בייזוויליגקייט, הגם זיי האבען זייערע פארוואורפען באלד צוריקגע-צויגען. גראנעק האט די דעציזיע אנגעקלאגט אין אפעלאציע געריכט.

אין אפעלאציע געריכט האט גראנעק פארגע-שטעלט א בעשטעטיגונג פון דער פראקוראטור, אז די אויספארשונג וועגען דער בייזוויליגקייט פון זיין באנקראט איז בטל געמאכט געווארען.

דאס אפעלאציע געריכט האט אפגעשאפט דעם לאדזער אורטייל און האט דעם אויסגלייך-אפמאך בעשטעטיגט.

הויזווירט עקסמיסירט א הויזווירט

דאס הויז אויף פעטריקאווער 275 האט בשעתו געהערט צו אסטראווסקי און ה׳ הערצקע טוסק, א בעקאנטער לאדזער סוחר, טוסק האט זיין חלק הויז פערקויפט דעם לאדזער סוחר בעריש ראזענבערג, דערביי האט ער זיך פערפליכטעט איהם איבער-צוגעבען אויף זיין וואוינונג פון 7 צימער, וועלכע ער האט געהאט אין זעלבען הויז. פון בעריש ראז-זענבערג האט טוסק בעקומען א טייל פונ׳ם הויז אויף פעטריקאווער 70 („וג טראגוטא) און טוסק איז געווארען א מיטאינהאבער פונ׳ם גרויסען ירושה הויז פון די שעפס. פונ׳ם טויש איז זעהט אויס ה׳ טוסק געבליבען נישט צופרידען, ווייל ער האט געהאט אפטע סכסוכים מיט די יורשים און האט אפילו א פאר מאל געפרובט ארייגזעצען א סעקוועס-טראטאר, זיינע בעמיהונגען אין האנדעלס-געריכט און אין אפעלאציע געריכט זענען איהם אבער נישט געלונגען.

אנהויב יאנואר ה. י. ווען ס׳איז געקומען דער טערמין, אז טוסק זאל פערלאזען זיין דירה, האט ער זיך נישט געאיילט, זעהט אויס, ער איז צו איהר צוגעוואוינט געווארען און ס׳איז איהם א שאד גע-ווען מיט דער דירה זיך צו שיידען. ווען די אויפ-פאדערונגען פון דעם נייעם הויז-ווירט, ה׳ ראז-זענבערג, האבען קיין ערפאלג נישט געהאט, האט ראזענבערג אנגעקלאגט טוסק׳ן אויף אנ׳עקסמיסיע און האט די עקסמיסיע בעקומען. אבער ווי עקסמי-סירט מען עס א יוד א סוחר, א געוועזענעם ווירט פונ׳ם זעלבען הויז! האט זיך דער ענין פערשלעפט. טוסק האט איהם אויפגעהאלטען איבער א האלב יאהר, ביז מ׳האט זיך פערלאזט אויף א דין תורה די די״ת איז אויסגעפאלען לטובת ראזענבערגן. אבער טוסק האט דעם פסק נישט געוואלט האלטען און האט זיך פון דער דירה אלץ נישט ארויסגע-צויגען.

האט ה׳ ראזענבערג דעם עקסמיסיע-אורטייל איבערגעגעבען דעם קאמארניק. דער ענין האט זיך פערשלעפט ביז דעצעמבער און די פאריגע וואך האט דער קאמארניק אויסגעפיהרט דעם אורטייל און טוסקען עקסמיסירט פון זיין וואוינונג. קיין נייע וואוינונג האט זיך טוסק נישט פארגעברייטעט און מ׳האט געמוזט ברענגען 2 גרויסע ראל-וועגען און די זאכען דערווייל איבערפיהרען אינ׳ם הויז אויף קרוטקא 2 וואס א טייל פון איהם האט ה׳ טוסק אפגעקויפט מיט א צייט צוריק. א מחנה מענשען איז נאכגעגאנגען די ראל-וועגען און זיך צוגעקוקט ווי א הויז-ווירט האט עקסמיסירט א צווייטען הויזווירט, וועלכער איז געבליבען „אהן א דאך איבער׳ן קאפ“.

גרויסער פראטעסט-מיטינג פון קליינהענדלער
געגען העכערען דאס דירה-געלד

זונטאג אין אווענד איז אין קליינהענדלער-פעראיין פיעטריקאווער 6, פארגעקומען א גרויסער פראטעסט-מיטינג געגען העכערען דאס דירה געלד. דער פרעזעס זכריה גאלדבערג עפענט די פער-זאמלונג און שילדערט די טרויעריגע לאגע פון די קליינהענדלער, וועלכע זענען זעהר פעראריימט און רואינירט געווארען דורכ׳ן ווירטשאפטליכען קריזיס וואס הערשט ביי אונז אין לאנד בכלל און אין לאדז בפרט. ער דערצעהלט וועגען פיל פאלען, ווען מען האט געמוזט פיל קליינהענדלער אויס-בארגען געלד כדי צו קענען בעצאהלען דאס איצ-טיגע דירה-געלד און נישט צו ווערען א ווסנעווער-פען אויפ׳ן גאס. דער רעדנער קומט צום אויספיהר אז מ׳מוז מיט געמיינזאמע כוחות אננעמען מיטלען געגען העכערען דאס דירה-געלד.

ה׳ שימשע קלערט אויף די פראיעקטען פון העכערען דאס דירה-געלד אין אלע פארמען. פאר נישט בעצאהלען קיין דירה געלד ביז א האלב יאהר זאהט פאר דער פראיעקט צו בעקומען אנ׳עקסמיסיע דאס נייע געזעץ פון העכערען דאס דירה-געלד איז אנ׳אימגליק פאר׳ן קליינהענדלער.

נאכדעם ווי עס רעדען נאך די ה״ה טוסק און אנדערע ווערט איינשטימיג אנגענומען פאלגענ-דע רעזאלוציע:

די פערזאמלונג וואס איז פארגעקומען זונטאג דעם 14 דעצעמבער 1930 אין קליינהענדלער-פעראיין פיעטריקאווער 6 בעשליסט:

1) אז דאס געזעץ וועגען העכערען דאס דירה געלד איז א טויט-קלאפ פאר׳ן יודישען קליינ-הענדלער דורך וועלכען דער קליינהענדלער ווערט דערפיהרט צום אונטערגאנג ביים איצטיגען קרי-טישען מאמענט.

2) זיך צו ווענדען טעלעגראפיש צום סיים-מארשאלעק שוויטאלסקי מיט א פראטעסט-רעזאלוציע געגען העכערען דאס דירה-געלד ביים איצטיגען מאמענט, ווען דאס קליינהאנדלערטום ווערט געניג דערדריקט פון ווירטשאפטליכען קריזיס און הויהער שטייערען-לאסט.

צוזאמענפאהר
פון גאזאווניע און וואסער-לייטונג אינזשיניערען אין לאדז

(מ) נעכטען איז אונטערן פאזיץ פון אינוש. שוויעשעווסקי דעם עמאליגען לייטער פון דער לאדזער גאזאווניע און איצטיגען דירעקטאר פון דער ווארשאווער, פארגעקומען דער צוזאמענפאהר פון די פוילישע גאזאווניע און וואסערלייטונג אינ-זשיניערען. דער צוזאמענפאהר, וועלכער איז פאר-געקומען אין דיזיינס-זאל פון לאדזער שטאט-ראט האבען בעגריסט דער פארזיצער פון שטאט-ראט האלצגרעבער און וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי. נעכטען איז דער צוזאמענפאהר פערענדיגט גע-ווארען.

קאמוניסטישער פראצעס

(2) אלפאנס אסענדריך, סטעפאן ווידערא, וואלף לעגטשנער און וולאדיסלאוו יאווארסקי זענען גע׳משפט געווארען פאר פיהרען א קאמוניסטישע טעטיגקייט. בעת דער אויספארשונג האבען זיך די בעשולדיגטע מודה געווען, נאר אויפ׳ן פראצעס האט זיי אלץ אפגעלייקענט און ערקלערט, אז בעת דער אויספארשונג האט מען זיי געשלאגען און זיי האבען ערקלערט געגען זיך.

נאכ׳ן אויסהערען די עדות האט דאס געריכט פער׳משפט אסענדריך, ווידעראן און לעגטשנער צו צוויי יאהר תפיסה יעדען. יאווארסקי איז בע-פרייט געווארען.

פערוויילונג לטובת דער פאלקס-שול נומער 149

שבת 10 אין אווענד וועט אין זאל פון העניק וויסקים טאנץ-שולע פארקומען א טאנץ-פערוויילונג מיט א פאנטאן-לאטעריע. די הכנסה פון דער פערוויילונג איז בעשטימט אויף איינצו-קויפען מלבושים און שיך פאר די ארימסטע קינ-דער פון דער פאלקס-שול נומער 149 (גלעב. סאנדראווסקא 25).

צי איז טאקע פאזנאנסקי׳ס טאכטער
פערפיהרט געווארען אין בראזיליע?

ווען פנחס פאזנאנסקי איז געבליבען אנ׳-אלמן, איז איהם שווער געווען צו פיהרען די שטוב און ער האט זיך געלאזט צורעדען און געטון א פוילישען שידוך. אבער זיין טאכטער פון דער ערשטער פרוי שוין א דערוואקסען מיידעל, האט זיך נישט געקענט איינלעבען מיט דער שטיף-מוטער און צווישען זיי האבען געהערשט שטענדיג קריגערייען. דאס מיידעל האט זיך געווענדעט צו איהרס א קוזינקע אין בראזיל און יענע האט זיך בעמיהט וועגען אויספאדרונגס-פאפירען. כ׳האט געדויערט א צייט דאס מיידעל האט זיך געשאפט אויף הוצאות און איז ענדליך מיט אנדערטהאלבען יאהר צוריק אוועקגעפאהרען זוכען גליק אויף יע-נער זייט ים.

קיין פיל בריף פון איהר האט דער פאטער נישט בעקומען. אבער מיט א 9 חדשים צוריק, האט דער פאטער בעקומען א פערצווייפעלטען בריף, לויט׳ן טאן און כאראקטער פון בריף איז ביי איהם ענטשטאנען א חשד, אז דאס מיידעל איז פערפיהרט געווארען. אויף זיינע בריף האט ער קיין תשובה נישט בעקומען, איז ער געווארען אומרוהיג און איז געקומען אין יעאס בעטען, אז דער „יעאס“ זאל זיך ביי דער ברזי-דער " געזעלשאפט דערוויסען וועגען דעם, וואס ס׳קומט דארט פאר מיט זיין טאכטער. יעאס האט זיך געווענדעט נאך אינפארמאציעס קיין בראזיל.

זוהן געהאלטען זיין אלטען טאטען געשמידט אין קייטען
פערמשפט אויף א יאהר תפיסה

(א) אין סעפטעמבער האט די פאליציי דער-האלטען א ידיעה, אז דער 59-יאהריגער אגזשעי זאקרא דא ווערט דורך זיין זוהן סטאניסלאוו גע-פייניגט און לעצטענס האט איהם דער זוהן גע-שמידט אין קייטען. די ארויסגעשיקטע פאליציי פונקציאנערען האבען בעת א רעוויזיע טאקי פעסט-געשטעלט, אז דער אלטער זאקרזשעדא איז צוגע-שמידט צו דער פאדלאגע און ביי איהם אויפ׳ן לייב געפונען צייכענס פון קלעפ.

סטאניסלאוו איז ארעסטירט געווארען און געגען איהם איז פערפיהרט געווארען א פראצעס, וועלכער איז נעכטען פארגעקומען אין היגען קרייז געריכט.

דער פאטער האט ערקלערט, אז דער זוהן פלעגט איהם פייניגען כדי פון איהם פטור צו ווערען און צו ירשנען זיין פערמעגען אין דארף וויסקיטנא הינטער לאדז.

דאס געריכט האט דעם מרייצן זוהן פערמשפט אויף א יאהר טורמע.

דאנערשטאג 18 כה כסלו תרצ״א	דעצעמבער זון-אויפגאנג 7.15 זון-אונטערגאנג 3.31

פון היינט קענען די געוועלבער זיין אפען ביז 9 אווענד

(2) דער פערטרעטער פון שטעטישען סטו-ראסטע ה׳ ראשיצקי האט אויפגעקלערט: די צענט ראלע מאכט האט מיט א צייט צוריק ארויסגעגע-בען א פעראררדנונג, לויט וועלכער א וואך פא-ווייהנאכטען ווערט די צייט פון שליסען די גע-וועלבער בעשטימט ביז 9 א זייגער אין אווענד אהן א ספעציעלער פעראררדנונג. אזוי ארום וועלען אויך היי-יאהר פון היינט אן די געוועלבער זיין אפען ביז 9 און זונטאג פון 1 ביז 6 אין אווענד. דאסזעלבע ערב חנא קענען די געוועלבער זיין אפען נאר ביז 6 א זייגער.

אויסצאהלונגען און אונטער-שטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

דער מאגיסטראט איז מודיע, אז היינט מיט-וואך דעם 17 דעצעמבער, הויבען זיך אן די אויס-צאלונג פון רעגירונגס שטיצע פאר ארבייטלאזע פאר׳ן חודש נאוועמבער 1930, פאר די ארבייטס-לאזע, וועלכע האבען זיך רעגיסטרירט אין אונ-טערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע אין משך פון 1 ביז׳ן 9 דעצעמבער ה. י.

פריילידיגע אין פערהייראטע אהן קינדער, האבען נישט קיין רעכט אויף דער דאזיגער שטיצע.

ארבייטסלאזע, אין וועמעס פאמיליע עס ארבייט אפילו נאר איינער, אדער בעקומט וועלכע עס איז שטיצע — האט אויך נישט קיין רעכט אויף דער דרינגענדער שטיצע.

די אויסצאהלונג וועט פארקומען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע אויף דער גאס פון 28 קאניאווער שיסער-פולק 32 פון 9 ביז 2 ביי טאג, לויט פאלגענדער סדר:

דאנערשטאג 18 דעצעמבער — KLŁMNO
פרייטאג 19 דעצעמבער PRS
שבת 20 דעצעמבער TUWZŻ

פרעזידענט זשעמיענצקי קראנק

(2) נעכטען איז פרעזידענט זשעמיענצקי ווידער קראנק געווארען, איהם וועט פערטרעטען דער וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי.

אויך פאזנאנסקי׳ס פאבריק שליסט זיך אויף די חגאות

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך האט די פאבריק פון י. ק. פאזנאנסקי בעשלאסען אפצושטעלען די ארבייטען אויף די חגאות ביז׳ן 18 יאנואר.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) דאנצער (זגערזשער 57), גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), גארפיין (פילסודסקי 54), בארטאשעווסקי (פיעטרקאווער 164), רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 26), שימאנסקי (פשענדזעלניאנא 75).

שבת, דעם 20-טען דעצעמבער ד. י.
11 א זייגער אין אווענד
גרויסער באל
אין „ארט“
דער „ארט“-אנסאמבל וועט אויספיהרען
א ספעציעלען פראגראם א. נ.:
„נידער מיט דער גריפע
און קריזיס“
2 א זייגער ביינאכט —
יצחק ברוינער׳ס מאריאנעט-
טעם פון לאדזער כלל-טוער
ספעציעל געשריבענע טעקסטען
4 א זייגער ביינאכט —
ספיריטיסטישער סעאנס פון פ״אפ. מיכעל
„דער סוף פון מענטש“
פיל אטראקציעס א. דולעטקע!!
טאנץ ביז אין דערפרי
בילעטען און הנחה-בילעטען צו בעקומען אין
דער קאסע פון „ארט“.

קאמף געגען שווינדזוכט

פון ד"ר שטערלינג

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַנטי-שווינדזוכט-טאָג, האָט פּראָפ. ד"ר שטערלינג צוגעשיקט צום קאָמיטעט אַ תשובה אויף דער אַנקעטע אין ,,זעל-כער ער שרייבט צווו. אַגד.:

די אַרבייט אין דער פאַבריק-אינדוסטריע און די פאַרבונדענע מיט דעם פאַרשטאָטיגונג פון דער בעפעלקערונג ווירקען מיט צו דער ענטשטעהונג און פאַרשפּרייטונג פון שווינדזוכט. די שעדליכע ווירקונג פון די פאַקטאָרען קענען אָבער קאָמפּענ-סירט ווערען דורך אויספיהרען די פאַרשריפטען פון דער געזעלשאַפטליכער היגיענע, דורך הויבען דעם וואוילשטאַנד פון לאַנד, דורך אויסבעסערען דעם לעבענס-שטאַנד פון דער בעפעלקערונג; דורך סאָציאַלער געזעצגעבונג, וואָס היט אָב דאָס געזונד פון די אַרבייטער, שליסליך — דורכ'ן הויבען דעם קולטור צושטאַנד פון די מאַסען.

די מאָדערנע סאַניטאַרע סטאַטיסטיק האָט דער-וויזען אַז די שטערבליכקייט אויף שווינדזוכט אין אינדוסטריעלע לענדער איז קלענער ווי אין לאַנד-ווירטשאַפטליכע. ס'איז אַ טעות צו מיינען אַז די אַרבייטס-בעדינגונגען אויסערן שטאָט זענען איצט מעהר זיכער אין הינזיכט פון שווינדזוכט; די היג-יענישע פאָרשריטען האָבען איבערצייגט, אַז מ'קען אויסגלייכען, אַ מאָל אַפילו מיט אַן איבערפלוס, דעם בייז וואָס ווערט געשאַפען דורך די בעדינגונגען פון גרויס-שטעדטישען לעבען. אַמבעסטען קען מען עס אילוסטרירען מיט'ן ביישפיל פון ענגלאַנד און אונגאַרען. אין ענגלאַנד אַרבייטען אין דער לאַנד-ווירטשאַפט 8,5 פּראָצ. און אין אונגאַרן 69 פּראָצ. פון דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג; אין ענגלאַנד וואוינט אויף איין קוואַדראַט קילאָמעטער 250 פּערזאָן און אין אונגאַרן — 85; אין ענגלאַנד איז די שטערבליכקייט פון שווינדזוכט אויף 100.000 איינ-וואוינער אין די יאָהרען 1861—65 געווען 331 און אין יאָהר 1911 — 143; אין אונגאַרן אין 1812 י. 374 און אין 1913 — 343. ענגלאַנד איז אַ קול-טורעל לאַנד פון פרייע אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס; אונגאַרן — מיט אַן אונקולטורעלע בעפעלקערונג, וואָס ווערט רעגירט אויפ'ן פעאָדאַלען סיסטעם.

ענליכע פערהעלטנישען ווייזט אַרויס די שטערב-ליכקייט-סטאַטיסטיק פון שווינדזוכט אין דער לאַנד-ווירטשאַפטליכער פראַנקרייך און אינדוסטריעלער בעלגיען און אַפילו ביים פערגלייכען פערשידענע געביטען אינדוסטריעלע און לאַנדווירטשאַפטליכע אין דער זעלבער מלוכה.

די שטערבליכקייט אין די דאָרפישע קרייזען, וואָס זענען נאָהענט צו אינדוסטריע-שטעט איז קלע-נער ווי אין אַנדערע; די פערקלענערונג פון די טויט-פאַלען אויף שווינדזוכט אין די ציוויליזירטע לענדער זעהט פאַר שטאַרקער ביי דער שטעטישער בעפעלקערונג, ווי ביי דער דאָרפישער.

די פערקלענערונג פון דער דאָזיגער שטערב-ליכקייט איז בולטער צווישען דער דערוואַקסענער בעפעלקערונג, ווי צווישען קינדער.

אַנטי-שווינדזוכט-טאָג

היינט 7,10 וועט ד"ר סקושעווישש דורכ'ן ראַדיאָ האַלטען אַ פאָרלעזונג וועגען ,,שווינדזוכט פון דער הויט".

היינט 9 אַ זייגער אין אָוונט וועט אין לאָקאַל פון אַנגעשטעלטען פעראיין (אַל. קאָשטשושקע 21) ד"ר שוועטליק האַלטען אַ פאָרלעזונג א. ד. ט. ,,וואָס איז אַזוינס שווינדזוכט". אַריינגאַנג—אומזיסט

דעזערציע און רויב

(2) ניכטען האָט דאָס מיליטערישע קרייז-גע-ריכט אַרויסגעטראָגען דעם אורטייל געגען די 3 נעמשפטע דעזערטערען און באַנדיטען יוזעף טראַמפּעסקי, עדוואַרד גאַיעווסקי און מיכאַל יאַניק. טראַמבעסקי איז פאַר אַלע זיינע פערברעכענס פער-משפט געוואָרען אויף 346 חדשים טורמע. ציליב זוזאַמענפאַלען פון די פערברעכענס, וועלכע ער איז בעגאַנגען, וועט ער אָפּזיצען 4 יאָהר טורמע. פערלירען די רעכט אין דערוויַיטערט ווערען פון מיליטער. מיכאַל יאַניק — 124 חדשים טורמע — 3 און אַ האַלב יאָהר, פערלירען די רעכט און דערוויַיטערט ווערען פון מיליטער און וולאַדיס-לאַוו גאַיעווסקי — 152 חדשים — 4 יאָהר, פערלירען די רעכט און צו דערוויַיטערען פון מיליטער.

פערזענליכעס

(—) וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט איז נעכטען צוריקגעקומען פון ווארשא וואו ער האָט געווילט אין דינסט-אַנגעלעגענהייטען און האָט צוריק אי-בערגענומען זיין אַמט.

אויספלוגען

פון דער יודישער געזעלשאַפט פאַר לאַנד-קענטשאַפט

שבת, ד. 20 ד. ח. ראַדיאָ-סטאַציע, זונטאַג ד. 21 ד. ח. גאַזאָווניע, פון 24—29 ד. ח. קראָקא און וויעליטשקע. פון 22 ד. ח. ביז'ן 2 יאַנואַר זאַקאָפּאַנע פון 22 ד. ח. ביז'ן 15 מערץ אַ שטענ-דיגע קאָלאָניע אין זאַקאָפּאַנע.

אינפאָרמאַציעס אין סעקרעטאַריאַט פּיעט-רקאָווער 56, מאָנטאַג, מיטוואָך און פרייטאַג פון 8—10 אָוונט.

אפצייכענונגס-טאג לטובת דעם ,,יעאַס"

מיטוואָך דעם 24 ד. ח. קומט פאָר אין אונ-זער שטאָט אַן אָפּצייכענונגס-טאָג, לטובת דער היגער אָפּטיילונג פון דער צענטראַלער יודישער עמיג-ראַציע-געזעלשאַפט ,,יעאַס".

די גראַנדיעזע יובילעי-פייערונג אין ,,פילהאַרמאָניע"

לכבוד דעם גרויסען דיכטער שלום אַש

פרייטאַג אין אָוונט קומט פאָר אין יודישען טעאַטער אין ,,פילהאַרמאָניע" די גראַנדיעזע פיי-ערונג לכבוד דעם 50-יאָהריגען יובילעי פון גרוי-סען יודישען דיכטער שלום אַש.

די פייערונג וועט זיכער צוציהען די גאַנצע יודישע אינטעליגענץ: אַלע ווער ס'האָט נאָר אַ בעציהונג צו יודישע ליטעראַטור און בעוואונדערס צו דעם אינגעטרייבל'כען שאַפען פון שלום אַש. דאָס פּראָגראַם בעשטעהט: פון שלום אַש'ס דראַמע ,,גאָט פון נקמה" מיט'ן אָנטייל פון גאַנצען אַנ-סאַמבל בראש מיט דעם גרויסען קינסטלער סאָול בּאַראַטאָוו אין דער ראָל פון יענקל שאַפּשאָוויטש, צו וועלכער ער האָט קיין גלייכען נישט.

פאַר דער פאָרשטעלונג וועט דער פּאָרזיצער פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאַליסטען-סינדיקאַט, דער ליטעראַטור-קענער רעד. לאַזאַר פוקס האַלטען אַ פאָרטראַג וועגען דעם שאַפען פון שלום אַש.

מאָרגען — אָפּצייכענונג

לטובת די קינדער-היימען מיט דער יודישער אונטעריכט-שפּראַך

מאָרגען אָרדענט איין דאָס קוראַטאָריום פון די מעדעם-שולען אַן אָפּצייכענונג לטובת די קינדער-היימען ביים קוראַטאָריום.

די קינדער-היימען, וועלכע נעמען אין זיך אַריין קינדער אין גרעסטען טייל פון אַרבייטער לעבען איצט איבער אַ שווערען קריזיס. די אַרבייטס-לאָזע עלטערן זענען פערשטענדליך נישט בכח צו צאָהלען שכר-למוד און די ערציהונגס-אינסטי-טוציעס פּעה"ט נאַטירליך אויס אויף דעם נויטיגסטען. ס'איז דעריבער צו ערוואַרטען, אַז אַלע פריינט און סימפּאַטיקער פון די דאָזיגע נוצליכע אינסטי-טוציעס וועלען מיט אַלע מעגליכקייטען שטיצען די מאָרגענדיגע אָפּצייכענונג.

חזן מיטעלבערג'ס חנוכה-קאָנצערט

היינט אין אָוונט וועט דער בעריהמטער אָבערקאַנטאָר מיטעלבערג אין רייכערט'ס שוהל (פּאָלודניאָווע 28) בענטשען חנוכה-ליכט. ה' מיטעל-בערג'ס תפילות זענען זעהר אָנגענעהם און זיינע אַנהענגער וועלען זיכער נישט אַדורכלאָזען די גע-לעגענהייט איהם צו הערען. צוזאַמען מיט'ן אָבער-קאַנטאָר מיטעלבערג טרעט אויף אַ גוט איינגעשטו-דירטער כאָר.

באַראָכאָוו אקאדעמיע אין פילהאַרמאָניע

דעם היינטיגען חודש פאַלט אויס דער 13-טער יאָהרצייט פון פערשטאָרבענעם פיהרער און טע-אָרעטיקער פון פּועלי-ציון און גרויסען יודישען וויסענשאַפטסמאַן ב. באָראָכאָוו.

יאָהר איין יאָהר אויס ווערען דורך די פּועלי ציון פאַרטייען אין אַלע לענדער געפייערט דער געדענק-טאָג. די לאָדזער פּועלי ציון אָרגאַ-ניזאַציע אָרדענט איין דעם היינטיגען שבת פאַר-מיטאָג אין זאַל פילהאַרמאָניע אַ גרויסע באָראָכאָוו-אַקאַדעמיע.

וועגען באָראָכאָוו'ס לעבען און שאַפען ווע-רעפערירען דער פּועלי ציון פיהרער ח' זרובבל, דער יודישער דיכטער משה בראָדערזאָן וועט לייענען איינענע שאַפונגען געווידמעט דעם גרויסען נפטר יוסף קאַמען הויפּט-אַרטיסט פון דער ווילנער טרופּע וועט רעציטירען.

אין קאָנצערט-טייל נעמט אויך אָנטייל דער אַרבייטער-אָרקעסטער ,,שטערן".

גרויסער חנוכה-באַל אין ,,ארדט"

דער ,,אַררט"-אַנסאַמבל אָרדענט איין היינטי-גען שבת אין לאָקאַל פון ,,אַררט" דעם גרעסטען חנוכה באַל אין סעזאָן. ס'איז צוגעגרייט געוואָרען אַ ספּעציעלער גרויסער, זאָרגלאָזער אין פרעהלעכער פּראָגראַם א.נ. ,,נידער מיט דער גריפּע אין קריזיס".

2 אַ זייגער ביינאַכט וועט יצחק ברוינער, דער בעקאַנטער אַרטיסט-מילער רעפּרעזענטירען זיינע מאַיינעטטעס פון לאָדזער כלל-טוער, פאַר וועלכע ס'איז געשריבען געוואָרען ספּעציעלער טעקסט. 4 אַ זייגער ביינאַכט וועט דער בעקאַנטער פּראָפ. מיכעל, וועלכער ווײלט איצט אין לאָדז אויספיהרען אַ ספּיריטיסטישען סעאַנס א.ד.ט. ,,דער סוף פון מענשען". אַ חוץ דעם וועט מען אַ גאַנצע נאַכט שפּילען אין רולעטקע, פּאָקער און דריידעל אוי טאַנצען די נייעסטע שלאַגערס ביז אין ווייסען טאָג אַריין.

קופּאָן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג דאָנערשטאָג, דעם 18-טען דעצעמבער

א בעקאַנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַק-ציע פון אונזער ציַיטונג, פּיעטריקאָווער 21.

אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון ,,נייעס פאָלקסבלאַט" — פון דעם זעלבען טאָג. —

ראדיא-פּראָגראם

דאָנערשטאָג, ד. 18 דעצעמבער

11.58 צייט-סיגנאַל, 12.10 גראַמאָפאָן-פּלאַ-טען, 12.35 שול-קאָנצערט, 14.20 קינאָ- און טעאַ-טער-רעפּערטואַר, 15.35 קאָמוניקאַט פון ל.אַ.פּ.פּ., 15.50 פאָרלעזונג וועגען באַליוואַר, 16.15 גראַ-מאָפאָן-פּלאַטען, 17.15 פאָרלעזונג, 17.45 סאָליסטען-קאָנצערט, 18.45 פערשידענעס, 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער. פּראָגראַם אויף מאָרגען 19.25 גראַמאָפאָן-פּלאַטען, 19.35 ראַדיאָ-זשורנאַל, 19.50 גראַמאָפאָן-פּלאַטען, 20.00 פעליעטאָן, 20.15 ראַדיאָטעכנישער שמועס, 20.30 סאָ-ליסטען-קאָנצערט פון פּוילען, 21.30 אודיציע פון ווילנאָ, 22.15 אָפּערען-אַריעס, 22.35 קאָמוניקאַטען, טאַנץ מוזיק.

ארדט

היינט 9,15 אָוונט די לעצטע פאָרשטעלונג פון איצטיגען פּראָגראַם ,,אויפ'ן הימעל אַ יריד". פון מאָרגען אָן אַ דאָפּעל געמישט חנוכה פּראָגראַם א. נ. ,,די קאַזע אויפ'ן יריד". אין עטליכע טעג אַרום פּרעמיערע פון דריטען פּראָגראַם.

העבּרעאישע קינדער-אָפּערע אין שטאָטישען טעאַטער

היינט, דאָנערשטאָג מיטאָג ווערט געשפּילט אין שטאָטישען טעאַטער, צום צווייטען מאָל די פאַנ-טאַסטישע קינדער-אָפּערע, אויסגעפיהרט דורך דעם פרויען-גימנאַזיע פון דער געזעלשאַפט פאַר יודישע מיטעל-שולען אין לאָדז, ,,אין ניט-לאַנד" לויט אַנדערסען, מוזיק פון קאַרל באָהם.

אין דער אָפּערע נעהמען אָנטייל 200 שי-לערינס, פּרויען-כאָר אונטער דער ליטונג פון פּראָפ. פּייוויש. די פּרעכטיגע טענץ האָט פאַרגעבּייט פּר. אירענע פּרושיצקאַ. רעזשי פון פּראָפ. י. ראַ-זענצווייג. פאַר דער פאָרשטעלונג אַ חנוכה פייערונג און גימנאַסטישע איבונגען, פאַרגעבּרייט דורך פּראָפ. סעגאַל.

אין פּאַריש אויף דער קייט

ביי דער ,,יודישע טעאַטער סטודיע" אין הזמיר

די לעצטע פאָרשטעלונגען פון ,,פּאַריש אויף דער קייט" זענען ווידער פאָרגעקומען מיט גרויס ער-פאָלג. דאָס פּובליקום שאַצט אָפּ די באמת קינסט-לערישע אויפפיהרונג פון די יונגע סטודיאַנטען און בעשענקט זיי מיט לאַנג רוישענדע אַפּלאָדיס-מענטען.

די גאָלדגרעבער

ווי מיר דערוויסען זיך ווערט אין קורצען בעניַיט דורך דער ,,יודישער טעאַטער סטודיע" פון הזמיר די פּרעכטיגע שלום-עליכם קאָמעדיע ,,די גאָלדגרעבער", וועלכע האָט געהאַט אין פאַ-ריזער סעזאָן אַ קלאַסישען ערפאָלג, דער טעאַטער עולם וועט אַזוי ווי אויך האָבען די מעגליכקייט צו בעזוכען אַזאַ הערליכע קאָמעדיע ווי עס איז ,,די גאָלדגרעבער".

די ברידער-קאַמפּען אין יאָהר 1905 אין לאָדז

(20

צום 25-יאָהרצייט פון יענע בלוטיגע טעג

די נאַראָדאָווצעס און אויך די סאָציאַליסטען האָבען זיך בעהאַלטען: עטליכע אונטערן פאַרקאַן אין אַ זייטיגע גאַס און די אַנדערע אויף ביידע זייטען גאַס גרייט צו אַן אָנגריף אויף דער וואַך, וועלכע האָט געפיהרט די אַרעסטאַנטען.

ד' נאַראָדאָווצעס, וועלכע זענען געווען גרייט צום קאַמף מיט די סאָציאַליסטען, דערוויסענדיג זיך וועגען וואָס די סאָציאַליסטען וואַרטען דאָ, האָבען בעשלאָסען נישט אַוועקצוגעהען און צו העל-פען זיי, אויב דאָס וועט נויטיג זיין, בעזונדערס ווען דאָ האָט זיך געהאַנדעלט וועגען פּ. פּ. ס.'אָור-צעס, וועלכע זענען ביי די נ.ז.ר. נישט געווען אַזוי פערהאַסט, ווי די עסדעקעס. אָבער צוליב דעם, וואָס זיי האָבען נישט געקענט דעם פּלאַן פון די סאָציאַליסטען, האָבען זיי בעשלאָסען זיך צו האַלטען אין רעזערוו און אַרויסטרעטען אין פאַל פון אַ דרינגענדער נויטווענדיגקייט, פון דער אַנ-דערער זייט ווידער האָבען זיי נישט צופיל בעג-לויבט זייערע געגנער. עטליכע נאַראָדאָווצעס זע-נען געווען זיכער, אַז די סאָציאַליסטען זאָגען ליגען, ווייל זיי האָבען אין אויסזיכט אַ גאַנץ אַנדערע ,,אַרבייט", אין אַזאַ פאַל איז בעשלאָסען געוואָרען אַדורכצופיהרען אַן אָהן-רחמנות'דיגען קאַמף, אויך צוליב דעם זענען זיי געבליבען אויף אָבסערוואַציע.

אָבער די סאָציאַליסטען האָבען געזאָגט דעם אמת, ווייל שוין פון דערווייטענס האָט מען גע-זעהען די טורמע-קאַרעטקע, וועלכע איז געפאָה-רען אַרומגערינגעלט מיט אַ שטאַרק בעוואָפענטען קאָנוואָי.

דער קאָנוואָי איז אַדורכגעפאָהרען דאָס גע-סעל, אין וועלכען ס'זענען געווען בעהאַלטען די נאַראָדאָווצעס, פּלוצלונג האָבען זיך דערהערט עט-ליכע שאָסען, די סאָציאַליסטען זענען אונפּערהאַפט אַרויס פון דער בעהעלטעניש, בעשיסענדיג דעם קאָנוואָי מיט אַ האָגעל קוילען פון מויזערס און בּראַונינגס. דער קאָנוואָי איז אָנגעגריפען געוואָרען פון פאָרענס, וואָרפענדיג גלייכצייטיג אַ באָמבע אויף אַ מהלך פון 100 מעטער פון דער קאַרעט-קע. די באָמבע איז געוואָרפען געוואָרען מיט'ן צוועק צו טעראָריזירען דעם קאָנוואָי אין אַן'אָרט, וואו קיינעם האָט נישט געקענט גאָרנישט געשעהן. ס'האָט זיך קודם-כל געהאַנדעלט וועגען די אַרעס-טאַנטען.

עטליכע רייטערס זענען אַראָפּגעפאַלען פון די פערד, אַנדערע האָבען אָנגעהויבען צו לויפען כאַאָטיש אַרום דער קאַרעטקע און דאַן מיט'ן גרעסטען גאַלאָפּ זיך געלאָזען צוריק אין שטאָט אַריין. די באַיאָווצעס האָבען געשאָסען נאָך די לויפענדע רייטערס, אַראָפּוואַרפענדיג איינעם נאָכ'ן אַנדערן פון ד' יפערד.

דער קאָנוואָי האָט אַפילו געפּרובט זיך צו פאַרטיידיגען, אָבער ווערענדיג פּלוצלונג בעפאַ-לען האָט ער זיך נישט אָריענטירט אין דער לאַגע און איידער דער אָנפיהרער פון קאָנוואָי האָט בע-וויזען אַ טראַכט צו טון וועגען אַ פּלאַנמעסיגער פערטיידיגונגס-אַקציע, האָט זיך די טורמע-קאַרעט-קע שוין געפינען אין די הענד פון די רעוואָלוציאָ-נערען. די פערד זענען פערהאַלטען געוואָרען, איינעם פון די סטראַזשניקעס, וועלכער איז געזע-סען אויף דער קאַרעטקע האָט מען דערשאָסען, די אַנדערע צוויי זענען גלייך אַראָפּגעשפּרונגען אויף דר'ערד און אויפהויבענדיג די הענד אין דער הויך האָבען זיי געבעטען, אַז מ'זאָל זיי שענקען דאָס לעבען. דעם שליסעל פון די קאַרעטקע האָט מען אַפּגענומען ביי דעם דער'הרג'עטען סטראַזש-ניק, אויסשאָקלענדיג איהם די קעשענעס. די טיר פון דער קאַרעטקע האָבען זיי געעפענט. אַנשטאָט 3 פּערזאָן האָט מען דאָרט געפונען 4. דאָס זענען געווען די דריי סאָציאַליסטען: קענצקי, ווראַנקא און מיקוס און איין נאַראָדאָוויעץ נישט קיין אַנ-דערער ווי פעליקס בערגנאַרעק.

מ'האָט זיך געדאַרפט זעהר שטאַרק איילען מיט'ן אָוועקפיהרען די אַרעסטאַנטען, ווייל יעדען אויגענבליק האָט געקענט אָנקומען פּאָליציי אָדער מיליטער. די ידיעה וועגען אַטענטאַט איז שוין זי-כער געהאַט אָנגעקומען צו דער מאַכט, ווייל ס'-איז זיך געווען פאַרצושטעלען, אַז דער מאַרשרוט דורך וועלכען ס'זענען טראַנספאָרטירט געוואָרען אַזעלכע וויכטיגע פּאָליטישע פערברעכער זאָל זיך נישט געפינען אונטער אָבסערוואַציע.

און ווען אַפילו ד' ימאַכט זאָל האָבען פער-נאַכלעסיגט דעם דאָזיגען ענין, האָבען די רייטער וואָס האָבען זיך געראַטעוועט מיט'ן לעבען געמוזט מאַכען אַ געוואַלדיגען אַלאַרם. אַזוי איז טאַקע געווען, פון דער מילשאַ-גאַס איז אַרויסגעפאַלען אַן אָפּטיילונג דראַגונער, וועלכע האָט זיך געלאָזען אויף דער גרופּע ציווילע מענשען, וועלכע האָבען זיך גרופּירט אַרום דער טורמע-קאַרעטקע. די רע-וואָלוציאָנערען האָבען בעגעגנט די זעלנער מיט אַ רעוואָלווער-פייער. די דראַגונער האָבען געענט-פערט מיט אַ ביקסען-קאַנאַנאַדע, פּלוצלונג האָט זיך פון אונטער די רייטער-אָפּטיילונג דערהערט זיך שטאַרקע רעוואָלווער-סאַלווע. דאָס האָבען געשאָסען די נאַראָדאָווצעס, וועלכע האָבען דער-זעהען די געפאַהר מצד דער פּאָליציי.

די שיסעריי האָט געדויערט עטליכע מינוט און אַלץ איז שטיל געוואָרען. לײדער זענען איי-נער פון די אַרעסטאַנטען קרעגצקי און 2 באָיאָו-צעס דער'הרג'עט געוואָרען, צוויי אַנדערע זענען פערוואונדעט געוואָרען און זענען אַרעסטירט גע-וואָרען. פון מיליטער און פּאָליציי זענען געווען 4 טויטע און 6 פערוואונדעטע. ד' נאַראָדאָווצעס האָבען נישט געהאַט קיין פערלוסטען, אָפּגעבענדיג עטליכע רעוואָלווער-סאַלוועס זענען זיי אַנטלאָפען, נישט זאָרגענדיג זיך מעהר וועגען די בעפרייטע אַרעסטאַנטען.

(המשך קומט)

א לאנד פון אונגעהויער רייכע מעגליכקייטען

א נייער יודישער ישוב וואקסט אויס אין מערב־קאנאדע

אין דער גרויסער וועלט איז מען נאך ווייניג בעקאנט מיט דעם ריזיגען לאנד, וואס ווערט בעצייכענט מיט'ן נאמען מערב־קאנאדע. אפילו אזוי נאהענט ווי אין ניו־יארק האט מען נאך זעהר מטושטשע בעגריפען וועגען דער געאגראפישער לאגע, וועגען דעם קלימאט און וועגען די לעבענס־בעדינגונגען אין דעם דאזיגען לאנד.

אין מערב־קאנאדע האט זיך פאר די לעצטע עטליכע צעהנדליג יאהרען איינגעפונדעוועט א יודישער ישוב, נישט קיין גרויסער, אבער אנ'אייגענארטיגער.

דער יודישער ישוב דא האלט נאך אויך ביים סאמע בראשית און מיט'ן וואוקס פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג, וועט ער אויך וואקסען.

מערב־קאנאדע בעשטעהט פון פיר פראווינצען די דריי „פריידי פראווינצען" מאניטאבא, סאסקאטשעוואן און אלבערטא און דער בערגיגער פראווינץ בריטיש קאלומביא, וואס גרעניצט זיך צו מערב מיט'ן פאסיפישען אקעאן. צו מערב־קאנאדע ווערט אויך אפט צוגערעכענט האלב פון דער פראווינץ אנטאריע, פון די צווילינג־שטעט פארט־וויליאם און פארט ארמור, ביי די גרויסע אזערעס.

יעדע איינציגע פון די דאזיגע פראווינצען איז לויט'ן שטח א מלוכה פאר זיך אליין, גרויס ווי גאנץ דייטשלאנד פון פאר דער מלחמה און עס נעמט קארגע דריי מעת לעת איבערצוקרייצען דאס לאנד פון מזרח צו מערב מיט א שנעל־צוג.

דער קלימאט איז דא בכלל א גאנץ הארבער, די ווינטער זענען לאנגע, און אין אייניגע פונקטען זעהר קאלטע. אין די „פריידי־פראווינצען" אבער, וואו די ווינטערס זענען די קעלסטע איז דא א סך זונענשיין, די לופט איז טרוקען און געזונד, און די איינוואוינער מאכען זיך גארנישט פון די קעלטען

אין בריטיש קאלומביא איז דער קלימאט א סך א מילדערער, נאהענטער צום ברעג ים איז דער קלימאט זעהר ענדליך צום ענגלישען, א פייכטער און א רעגענדיגער אויפ'ן וואנקואווער אינזעל, וואו עס געפינט זיך די הויפט־שטאט פון בריטיש קאלומביא, וויקטאריא, בליהען בלומען אין יאנואר.

די הויפט עשירות פון די „פריידי פראווינצען" איז תבואה. סאסקאטשעוואן פראדוצירט אליין נעהער ווי א האלב פון דער גאנצער ווייץ־פראדוקציע אין קאנאדע. די מערב־קאנאדער ווייץ ווערט פעררעכענט פאר די בעסטע אין דער וועלט.

בריטיש קאלומביא איז הויפטזעכליך רייך אין וואלד און אין מינעראלען. וואנקואווער, די וויכטיגסטע קאנאדער האפען־שטאט אויפ'ן פאסיפישען אקעאן איז א בליהענדיגע האנדעלס־שטאט און איז בעזונדערס רייך געווארען זינט דער פאנאמא קאנאל איז אויסגעגראבען געווארען — איהר בעפעלקערונג האט זיך זייט דאן פערדאפעלט. אויף אט דעם דאזיגען ריזיגען שטח וואוינען איצט בלויז ארום צוויי מיט א האלבען מיליאן מענשען.

נאטירליך, זענען די ענטוויקלונגס־מעגליכקייטען אויפ'ן געביט פון אגריקולטור דא נאך זעהר ווייט נישט אויסגעשעפט געווארען. כאטש דער דורכשניטליכער פארמער דא האט נישט ווייניגער ווי 320 אקער (ארום 120 העקטאר) לאנד, זענען נאך פערבליבען צעהנדליגער מיליאנען אקער לאנד, וואס זענען נאך קיינמאל נישט בעריהרט געווארען פון קיין פלוג.

די לעצטע יאהרען האט מען ענטדעקט א ניי לאנד, א פאר הונדערט מייל צו צפון־מערב פון דער צפון שטאט עדמאנטאן, אין אלבערטא, דאס איז דאס „פיס ריווער" (פרידענס טייך) לאנד, וועלכעס כאטש עס געפינט זיך ווייט צו צפון, האט עס א גאנץ מילדערען קלימאט, א דאנק דעם, וואס עס איז אפען צום פאסיפישען אקעאן, עס

(קארעספאנדענץ פון מאנטרעאל צום „נייעם פאלקסבלאט")

האבען זיך דארט בעזעצט א פאר טויזענד פארמערס און זיי האבען זעהר גרויסע גערעטענישען, דאס לאנד ווייס נישט פאקטיש פון אונגערעטענישען.

דער פיס ריווער געגענד פערנעמט א טייל פון אלבערטא און א טייל פון בריטיש קאלומביא און, ווי עס איז אויסגערעכענט געווארען, איז דארטען דא פלאץ פאר בלויז אגריקולטורעלער בעפעלקערונג פון א מיליאן נפשות, ווען מען זאל אפילו בעארבייטען דעם באדען אויף דעם מערב קאנאדער עקסטענסיווען אופן.

ערשט איצט האט מען פערענדיגט דא אנ'אייזענבאהן צום האדסאן ים, אינ'ם ווייטען צפון. אויספארשונגען האבען בעוויזען, אז אפילו אט די ווייטע צפון געגענדען זענען נישט אזוי שרעקליך ווי מען מיינט. דער געבענשטער באדען גיט אפילו דא פרוכטען. מיט דער ענטוויקלונג פון פערשידענע סארטען ווייץ, וואס ווערען שנעל רייף, רוקט זיך די ווייץ־קולטור אלץ ווייטער צום צפון.

אויסער אבער איהר פרוכטבארען באדען, איז מערב־קאנאדע געוואלדיג רייך אין פערשידענע מינעראלען, און קוילען, אייזען, גאלד, זילבער אז"וו און עס זענען דא אויך רייכע אייל־קוואלען און נאטירליכע גאז. עס זענען דא א סך וואסער־פאלען פאר עלעקטרישער ענערגיע, וואלד, פיש — ווער קען עס אויסרעכענען אלע אוצרות, מיט וועלכע דאס ריזיגע לאנד איז רייך.

און אט די אלע אוצרות זענען פאקטיש ערשט קוים בעריהרט געווארען. מערב קאנאדע — בעהויפטען געלעהרטע — קען פערזארגען די גאנצע וועלט מיט קוילען אויף 200 יאהר און דערווייל אימפארטירט זי א סך קוילען פאר איהר אייגענעם געברויך.

די אינדוסטריע געפינט זיך אויך דא ערשט אין איהר קינדערהיים, כאטש פאר'ן לעצטען צעהנדליג יאהרען ביז דעם איצטיגען קריזיס, האט זי געצייגט סמנים פון אויפבליהונג.

די בעפעלקערונג פון מערב קאנאדע איז אין דער איבערגעוויגענדער מעהרהייט א געקומענע, זי בעשטעהט אבער פון אימיגראנטען, אדער פון קינדער פון אימיגראנטען. אלטע תושבים פאר דורות זענען דא גאנץ ווייניג, שוין פשוט דערפאר, ווייל די גאנצע בעפעלקערונג פון דעם לאנד מיט עטליכע צעהנדליג יאהרען צוריק איז געווען גישסיג קליין.

איבער א העלפט פון דער גאנצער בעפעלקערונג איז אנ'אנגלא־זאקסישע און ענגליש־רעדענדיגע דאס זענען ענגלענדער, אירלענדער, שאטלענדער, וועלשען, קאנאדער (איינגעבוירענע אדער איינגעוואנדערטע פון די מזרח־פראווינצען) און א היבש ביסעל אמעריקאנער.

די איבעריגע רעפרעזענטירען מיט זיך אלע פעלקער פון אייראפע און טיילווייז אויך פון אזיע. עס זענען דא א סך אוקראינער, פראנצויזען, פאלאקען, דייטשען, רוסען און א היבש ביסעל אונגארען, טשעכען, סלאוואקען, כינעזער און הינדוס (איבערהויפט אין בריטיש קאלומביא) און נאטירליך יודען.

קיין גרויס שטעטיש לעבען, לויט די אמעריקאנער בעגריפען איז דא נישטא, די גרעסטע שטעט פון מערב קאנאדע, וויניפעג און וואנקואווער האבען קוים צו פירטעל מיליאן בעפעלקערונג יעדער. די איבעריגע שטעט און זיי זענען אויך געצעהלטע, אממייסטען מיט הונדערטער טיילען צווישען זיי, זענען נאך א סך קלענער.

און פון די גרעסערע צענטערן פון מזרח־קאנאדע און פון די פעראייניגטע שטאטען איז עס ווייט. פון די ראשיקייט פון גרויס שטעטישען אמעריקאנער לעבען דערגרייכט אהער בלויז טיילווייז.

דאס לעבען איז דא ווייניגער ראשיג, רוהיגער געמיטליכער טיילווייז אפילו אייראפעאיש. אויף אט דעם הינטערגרונד האט זיך ענטוויקעלט דא א נייער יודישער ישוב, נישט קיין גרויסער דערווייל, אבער אנ'אייגענארטיגער, וועלכער וועט לאזען נאך פון זיך צו הערען.

פאר עטליכע צעהנדליג יאהרען האט דער יודישער ישוב געלאזען דא טיפע ווארצלען, האט אויסגעבויט שולען, תלמוד תורות, יודישע שולען, א טעגליכע צייטונג, הילפס־אינסטיטוציעס א. א. וו.

פאר די עטליכע צעהנדליג יאהרען איז דא געלעגט געווארען א פעסטער יסוד פאר א יודישען לעבען, וואס וועט דא האפענטליך, נאך וואקסען און ענטוויקלען זיך. (יס"א).

ש. זעלטשען.

עטליכע פאקטען וועגען טייפעל'ס אינזעל

וואס פאר א פלאץ עס איז דער אינזעל וואו דרייפוס האט געשמאכט—ווי מ'האלט דארט די פערברעכער

יעדער האט געהערט פון טייפעל'ס אינזעל, וואו קאפיטאן דרייפוס איז געווען פערשפארט אזוי פיל יאהר. נאך איצט האלט די פראנצויזישע רעגירונג אויף דעם דאזיגען שרעקליכען גהינום. און אימליכער פערברעכער אין פראנקרייך ווייס וואס עס דערווארט איהם, ווען ער זאל אהין פערשיקט ווערען. צו געפינען זיך אויפ'ן טייפעל'ס אינזעל, מיינט פאר איהם א לאנגזאמער טויט.

דער פראנצויזישער רעגירונג ארט זעהר ווייניג, וואס מען שרייבט, אדער וואס מען זאגט וועגען טייפעל'ס אינזעל. איהר קימערט זעהר ווייניג וואס פאר א מיינונג די אויסערע וועלט האט וועגען דעם דאזיגען גהינום.

די אלגעמיינע פארשטעלונג, וואס מענשען האבען וועגען טייפעל'ס אינזעל איז נישט קיין ריכטיגע. אין דער אמת'ן געפינען זיך בלויז 15-20 פערברעכער אויף דעם אינזעל גופא. אבער די גרעסטע צאהל פערברעכער געפינט זיך אויף דעם ברעג אין סט. לאראן דע מאראני.

צו קומען צום טייפעל'ס אינזעל מוז מען בייטען שיפען אין מארטיניק. פון מארטיניק געהט אהין א שיף בלויז איין מאל א חודש. אזוי אבער פאהרען [illegible]. ארעסטאנטען פיהרט מען אנדערש. זיי פיהרט מען אין א שיף, וואס געהט בלויז איין מאל אין יאהר. זיי פאהרען אלע צוזאמען אין איין און דער זעלבער שיף, אנגעלאדען מיט 600 מאן. די שיף הייסט מארטיניער, און זי פערלאזט פראנקרייך איין מאל אין יאהר, צו ברענגען די ארעסטאנטען צו א לעבעדיגען טויט.

די ארעסטאנטען שטארבען אויפ'ן אינזעל ביסלעכווייז אויס אין דורכשניט שטארבען דארט ארום פינף און דרייסיג פערברעכער יעדען חודש אדער 420 א יאהר. די דאזיגע ציפערען זענען אפיציעלע, און דאס מיינט, אז 70 פראצענט פון די וואס קומען, שטארבען אין פערלויף פון ערשטען יאהר.

די פערברעכער ווערען געהאלטען אין שטייגען, און אויב זיי ווערען קראנק, פיהרט מען זיי אין שפיטאל בלויז, ווען זיי האלטען ביים שטארבען.

די פערברעכער ווערען איינגעטיילט אין צוויי גרופען — די וואס זיצען פערשפארט, און די פרייע. נאך דעם ווי א פערברעכער איז אפגעזעסען זיין טערמין, מוז ער פערבלייבען אויפ'ן אינזעל אזוי פיל צייט, פיל צייט ער איז געזעסען פערשפארט. די דאזיגע הייסען כלומרשט „ליבערס". אדער פרייע, אבער זייער שיקזאל איז נאך ערגער פון די פערשפארטע, ווייל זיי קענען קיין ארבייט נישט בעקומען און זיי שטארבען פון הונגער.

א געוויסע צאהל פערברעכער זיצען פערשפארט אליין אין א צעל, אנדערע דרעהען זיך ארום אונטער דער אויפזיכט פון בעוואפענטע וועכטער, אבער די גרעסטע צאהל וואנדערען ארום פראנק און פריי און טוען זייער „שווערע ארבייט" אהן אויפזיכט.

דער אמת איז, אז די ערגסטע פערברעכער אין פראנקרייך ווערען פערשיקט אויפ'ן „טייוועל'ס אינזעל". אהין ברענגט מען די שפיאנען, די מערדער און די באנדיטען, כמעט יעדער אויפ'ן טייפעל'ס אינזעל האט ערמארדעט, אדער פרובירט ערמארדען א מענשען.

די פערברעכער האסען די דאקטוירים, ווייל זיי ווילען נישט געבען גענוג כינע, בעת זיי ווערען קראנק.

די בעהאנדלונג אבער, וואס דרייפוס האט בעקומען דארטען איז געווען א שרעקליכע. דרייפוס איז געווען פערשפארט אויפ'ן אינזעל אבסאלוט אליין, ארומגערינגעלט פון וואסער אין ים [illegible]... מען זאגט, אז ער האט געקענט יעדע ים חיה מיט'ן נאמען. ווען מען האט איהם אמאל ארויסגעלאזט אויף א שפאציר, זענען געגאנגען צוויי וועכטער פון פארענט און צוויי וועכטער פון הינטען, מיט געלאדענע רעוואלווערען און איהם געהיט.

דער ערגסטער אינזעל איז סט. זשאזעף, [illegible], וואו א פערברעכער פלעגט שטארבען, פלעגט מען זיין קערפער ארייגווארפען אין ים פאר פיש, אז זיי זאלען איהם אויפעסען.

עס איז געוויס א וואונדער, וואס אין 20-טען יאהרהונדערט זאל עקזיסטירען א פלאץ, וואו 6,000 נפשות, ווי שלעכט און פערדארבען זיי זאלען נישט זיין, זאלען זיצען און ווארטען אויף זייער טויט.

שרגא פייוויש

א צופאל

(סקיצע)

פון ב. פאלאר.

דערצעהל מיר, לעאן, ווי אזוי האסטו זיך בעקענט מיט דיין פרוי? — האט געפרעגט לעאנ'ס פריינד.

לעאן האט פערריכערט א סיגארעט, האט זיך געמאכט בעקוועמער אין דער ווייכער שטול און אנגעהויבען:

— דורך א צופאל... דורך א ריינעם צופאל, איך בין, אויב דו געדענקסט, שוין געווען א בחור אין די יאהרען. און א ווייב אין הויז האט מיר, אויסגעזעהן צו זיין א גאנץ איבעריגע זאך. איך האב זיך געלעבט געמיטליך אין מיין בחור'שער וואוינונג און מיין בעשלוס צו פערבלייבען א בחור איז מיט יעדען טאג געווארען אלץ פעסטער און פעסטער. צווישען מיינע בעקאנטע מיידלעך און ווייבלעך איז געווען איינע א ווייבעל, וואס האט געהייסען סאניע. זי איז געווען פון יענעם סארט ווייבלעך, וואס זייער גרעסטער פערגעניגען איז דורכצופיהרען שידוכים, צונויפפארען בעקאנטע יונגעלייט און מיידלעך. סאניע איז געווען א געבוירענע שדכנ'טע און זי האט שוין טאקע געהאט אויסגעפיהרט עטליכע געלונגענע און נישט־געלונגענע שידוכים. איינמאל מאכט צו מיר סאניע:

— פארוואס, לעאן, זאלסטו נישט חתונה האבען? איך האב פאר דיר גאר א פיינעם שידוך!

איך האב איהר געוואלט ענטפערען, אז איך האלט נישט ביי חתונה האבען, אז איך בין זעהר ווייט דערפון... זי האט מיר אבער נישט געלאזט אויסרעדען און איז מיר אריינגעפאלען אין די רייד:

— איך וועל אייך מוזען אמאל ביידע צוזאמענברענגען אין בעזעלשאפט".

מיט א פאר וואכען שפעטער, — די גאנצע זאך איז מיר אינגאנצען ארויס פון זינען, — קלינגט מיר סאניע אויפ'ן טעלעפאן:

— הער מיך אויס, לעאן, איך האב שוין גערעדט מיט דער מיטער"...

— מיט וועלכער מוטער? — טו איך גאנץ אומשולדיג א פרעג.

— מיט דער מיידעל'ס מוטער... געדענקסט דאך, איך האב נישט לאנג צוריק וועגען דעם גערעדט מיט דיר...

— נישט לאנג צוריק גערעדט?

— יא, יא, וואס מאכסטו זיך תמ'עוואטע לעאן?..

— מיינסט עס טאקע אויף אנ'אמת'ן?

— פרעג איך מיט א ציטער אין דער שטימע.

— ווי דען, אויף קאטאוועסען? בעדענק לעאן, ווייסט מיר זיין דאנקבאר. זי איז זעהר א וואויל מיידעל...

מיין פראטעסטירען האט גארנישט געהאלפען. דעם גאנצען טאג האב איך זיך געפיהלט ווי א חתונה בחור. די גאנצע נאכט האב איך קיין אויג נישט צוגעמאכט.

אין א פאר טעג ארום קריג איך א בריוועל: „ליבער לעאן, איך שיק דיר דא צו א בילעט אין טעאטער, אמוזיר זיך און טראכט נישט פון מיר, נאר פון דיין שכנה אין דער לאזשע... — סאניע".

אנ'איינפאל פון א ווייבעל.

ביסט, פערשטעהסט זיך נישט געגאנגען? — האט געפרעגט לעאנ'ס פריינד.

— איך בין, פערשטעהט זיך יא געגאנגען. פארוואס האב איך נישט געזאלט געהן? ערשטענס האט א פרייער בילעט אזא כישוף, אז איך קאן זיך קיינמאל נישט אפזאגען דערפון. אין צווייטענס, האב איך נישט געזעהען אין דעם קיין שום געפאהר. אויב דאס מיידעל וועט מיר נישט געפעלען, — האב איך געטראכט, — וועל איך גאנץ פשוט צו איהר נישט רעדען, אין פארטיג!

א פערטעל צו אכט בין איך שוין געווען אין טעאטער. מיין געדאנק האט געארבייט אזוי, סאמער איז דאס מיידעל נישט קיין שעהנע, וועל איך שפעטער קאנען זיך רייצען מיט סאניען, וואס איך בין געגאנגען אימויסט אין טעאטער; אין איז יא א שעהנע, — נו, וועלען מיר ווייטער זעהן..

פינף מינוט פאר דעם אנהויב פון דער פארשטעלונג איז אריינגעקומען אין מיין לאזשע א יונג מיידעל, א בלאנדע, א הויכע, א שלאנקע. „דאס איז זי"! — האב איך געזאגט צו זיך. זי האט זיך אוועקגעזעצט רעכטס פון מיר, האט גענומען שטודירען דאס פראגראם און מיר אפילו נישט געשענקט קיין בליק, גלייך ווי איך וואלט גאר אויף דער וועלט נישט געווען.

נאך דעם ערשטען אקט האב איך געפרובט פערפיהרען מיט איהר א שמועס. זי האט זיך געהאלטען זעהר ווייט און קאלט. איך בין געווארען רויט ביז איבער די אויערען און האב ארויסגעשטאמעלט „ענטשולדיגט מיר"!

— מענער זענען אזוי קאמיש, ווען זיי זעהען אין א פערלעגענהייט, — האט זי ארויסגעזאגט מיט א געלעכטער. דערמיט איז דאס אייז צווישען אונז געווען נעבראכען.

איך האב זי אפגעפיהרט א היים און בין בעשטאנען מיט איהר ביי דער טיר פון איהר הויז א גאנצע האלבע שעה, — א האלבע שעה, וואס האט מיר אין דער ליכטיגער, סיהלפער אקטאבער־נאכט אויסגעזעהען ווי א סעקונדע. מיר האבען זיך געשיידט ווי די בעסטע פריינד.

אויפ'ן צווייטען טאג, האב איך גערעדט מיט דער מוטער. און כאטש די מוטער איז געווען נישט ווייניג איבערראשט, האט זי דאך צוגעשטימט, אז מיר זאלען זיך ווייטער טרעפען. און מיר האבען עס טאקע געטון... ביז צום היינטיגען טאג. פערשטעהסט דאך אליין, אז יענע בלאנדע מיידעל איז מיין איצטיגע פרוי.

— דאס איז זעהר פיין — האט לעאנ'ס פריינד געזאגט, — אבער מען קען עס נישט אנרופען א צופאל. די בעגעגעניש איז דאך געווען פון פריהער צוגעגרייט. דיין בעקאנטע סאניע...

— אך, דו מיינסט דאס מיידעל, וואס סאניע האט געשיקט אין טעאטער אריין צו טרעפען זיך מיט מיר?.. זי איז געזעסען ביי מיין לינקער זייט. איך האב דעם גאנצען אווענד אויף איהר אפילו קיין קוק נישט געטון ווען איך האב דערנאך בעטראפען סאניען, האב איך איהר אפילו נישט געקאנט זאגען, ווי אזוי דאס מיידעל האט אויסגעזעהן...

אין אפגרונט

סענסאציאנעל-קרימינעלער ראמאן (30

— איך שרייב קיין ווארט, — האט די שטים געזאגט. — איך וויל נישט נעהמען אויף זיך די פאראנטווארטליכקייט פאר דעם חבר'ה-מאן;

— עס איז גאר-עוועלי! — האט פאני ווייטער געמורמעלט. — לאמיר געהן פון דאנעט, אויב דיר איז נישט אנגענעהם צו טרעפען זיך דא מיט זיי.

— פארוואס דען? האט זשאן געפרעגט אין ער האט גארנישט פארשטאנען, וואס ער וועט פיה לען ווען ער וועט זיך צוזאמענקומען מיט די מענשען, ווייל ער האט אליין נישט געוואוסט, וו ביף קען זיין די אייפערזוכט פון אזא אומגליקליכע ליבע, ווי זיינע.

פאני און זשאן זענען דאן אריין אין זאל, וואו עס זענען געזעסען דעשאמפס געסט ביי גלעזער ווייען און ציבייסענס, וואס דאדע האט פאניא-דערגעטראגען. די פרויען האבען זיך ארומגעכאפט און געקושט, און דעשאמפ האט זיך געווענדעט צו גאסין מיט דער פראגע, אויב די אנוועזענדע זענען איהם בעקאנט.

אויב זיי זענען בעקאנט?! — צוויי פון זיי האט ער נישט ארויסגעלאזען פון זיינע געדאנקען זינט א לאנגער צייט, זייערע בילדער אין די פענ־סטער פון די פאריזער געשעפטען האבען שטענדיג געשטאכען זיין הארץ. אנדערע מאל פלעגט ער זיך טראכטען, אז זיין שנאה צו זיי האט קיין שיעור נישט, און ווען ער וועט זיי טרעפען מוז ער זיי אויסגראבלען זייערע אויגען. אבער איצט האט ער דערפיהלט, אז יענע שנאה האט זיך אויסגעוועבט, און די מענשען זיצען איצט פאר איהם ווי אלטע בע־קאנטע, וועלכע ער האט לאנג נישט געזעהן.

— זעהט אויס שעהן, ווי שטענדיג! — האט קאדעל געזאגט און האט בעטראכט דעם יונגען זשאן און פאני — ווארט, ווארט, איך וועל זי בעסער בעטראכטען, דאס פנים האלט זיך נאך גוט, אבער די פיגור! א פאני, די מוזט טראגען א קלענערען קארסעט, דאך זיי נישט אזוי געפאלען, מיין פאני, גארגערי איז נאך דיקער פאר דיר.

דער פאטער האט פערביסען זיינע ליפען, האט פארלייגט א פוס אויף א פוס און האט זיך געזעצט אויף די קישענס ווי א טערק, ווייל זינט ער איז

נעקומען פון אלזשיר האט ער געזאגט, אז ער קען אנדערש נישט זיצען. זיין פנים איז געווען שמאלציג, ראב. און אין זיין גאנצער געשטאלט איז נישט געווען קיין ביסעל איידעלקייט א חוץ אין זיין שטערן און די הויכע האר.

צווישען די געסט האבען זיך געפונען נאך צוויי מאהלער, זיי האבען זיך אויך בעקענט מיט זשאן גאסין און זיין פריינדין. איינער פון זיי האט זייער ווארעם געדריקט זשאנס האנד און האט בעמערקט:

— דעשאלע האט אונז דערצעהלט די געשיכטע פון דעם קינד. עס איז זעהר שעהן פון אייך.

— יא! — האט קאדעל אויסגערופען. — יא ס'איז זעהר קלוג און איידעל געווען צו ארויפנעמען דאס קינד. דאס האט איהר געטון, נישט ווי א מענש פון דארף.

פאני האט זיך געפיהלט נישט בעקוועם ביי דעם געשפרעך. צו איהר גליק האט זיך דערהערט א קלאפ אין צווייטען צימער, און איינער האט אויסגערופען:

— ווער איז דארטען?

— דאס איז עזאנא! — האט דעשאלע גע־ענטפערט.

זשאן האט קיינמאל נישט געזעהען דעם עזאנא, אבער ער האט געוואוסט, וואס פאר א ראל דער ארטיסט האט געשפילט אין פאניס לעבען, און וואס פאר הייסע בריף ער האט צו איהר געשריבען.

עזאנא איז אריינגעקומען מיט א שטאלצע־בליק און א ביייטען האלטען זיך. ער האט זיך מיט יעדען אייגעם בעגריסט זעהר פריינדליך. אבער ווען עס איז געקומען צו פאני, איז ער גע־ווארען איבעראשט איהר צו געפינען אין דער געזעלשאפט, בעזונדערס איבעראשט איז ער גע־ווארען, וואס זי האט נאך בעהאלטען איהר שעהנקייט.

— זעהט נאר, סאפא! — האט ער אויסגערי־פען, אין איז רויט געווארען.

דער נאמען סאפא האט איהר דערמאהנט איהר גאנצע פערגאנגענהייט און אלע איהרע פריינד, און דעריבער האט זי געגומען זיך פיהלען א ביסעל שלעכט.

— און דאס איז זשאן גאסין, דער קאווא־ליער, וואס האט זי אהער געבראכט! — האט דע־שאלע געזאגט און האט פארגעשטעלט פאניס איצטיגען ליבהאבער פאר איהר אמאליגען פריינד און געליבטען עזאנא.

עזאנא האט זיך פערנייגט און האט אנגע־פאנגען צו רעדען. פאני האט זיך בערוהיגט, ווען זי האט געזעהען ווי איהר ליבהאבער נעמט אלץ אויף גאנץ קאלט און זי איז געווארען שטאלץ, וויאזוי איהר ליבהאבער זעהט אויס אזוי יונג און שעהן צווישען די אלטע קינסטלער. זי האט זיך בילד פערגעסען איהרע אמאליגע בעציהונגען מיט אלע מענשען.

— א, מיין ארימע פאני! — האט קאדעל אויסגעשריען און האט אנגעוויזען אויף די איבע־ריגע געסט. — זעה נאר, ווי זיי זענען אלע אפ־געלעבט זעה ווי יעדער זעהט אויס אלט? בלויז איך און דו זענען געבליבען ביים אמאליגען צו־שטאנד.

א טלוסטער יוד — ראש-הקהל אין א דייטשער שטאט

רייזע-איינדרוקען פון א נסיעה איבער דייטשע שטעטלעך

מאגדעבורג פאסט זיך צו צו די אנדערע גרויסע שטעט מיט איהר אינדוסטריע און פער־קעהר, נאר זענען די יודען דארט נישט איינינ, בעקעמפען זיך געגענזייטיג און ס'איז פעיהאן פערשידענע חב־ות און חברה'לעך און דאס שיוואכע אפ דעם פראנט פון די מורח-יודען לגבי זייערע אינעווייניגסטע שונאים.

אין ברוינשווייג, די מלוכה, וואו עס זיצט א האקענקרייצלער אלס מיניסטער, האב איך גע־האט דעם ערשטען „ברוך הבא", א אפקומענדיג פין באה-הויף האב איך דערהערט פון א נאציא־נאל-סאציאליסט די דיבורים „יודע פעררעקט"! באמת א חידוש, ווי אזוי ער האט מיך דערקענט. בסך הכל האב איך בכלל נישט קיין יודיש פנים, א חוץ מיין בעל הבית'שער נאז.. פאר גרויס אי־בעררעשונג האב איך איהם גארנישט געענטפערט. שפעטער, ווען איך האב דעם גרוס „יודע פעררע־קע" אפט געכאפט, האב איך מיט א פריינדליכע שמייכעל געענטפערט „גם אתם"! נאר דעם אמת זאגענדיג, ווען איך האב אין ברוינשווייג צום ער־שטען מאל א האקענקרייצלער אין מונדיר דערזע־הען האב איך זיך מיט דעם זעלבען געפיהל דער־שראקען ווי איך זאל בעגעגנען א שטשור... און די יודען? א רחמנות. זיי גנב'נען זיך אדורך די גאס מיט געבויגענע קעפ. שעפטשען שטיל זייער יודיש לשון און ווארטען אויף דער גאולה.

האנאווער, וואו עס פעהלט חלילה אויך נישט קיין „רשעות" קען מען זיך אבער אויפלעבען אין יודישע קרייזען. קודם האב איך דארט געזעהען דעם שעהנסטען טעמפעל. א געוואלדיגען בנין, א סימבאל פון א שטאר־ק יודישקייט, א רחמנות'דיג יודישקייט, זייער אבער-קאנטאר איז א לעמבער־גער זיסער מנגן ישראל אלטער, א יוד מיט ברייטע פלייצעס, מיט א בליק אין הימעל אריין און רעדט דוקא יודיש מיט זיין לייבען שטים אין די גאסען פון האנאווער, מאכט א קאנצערט פאר די דייטשען און זינגט צו להכעיס יודישע פאלקס-לי־דער. דער קולטור קרייז אין יודישען געזאנגס־פעראיין האט אין איהם א גרויסע מארשאלישע שטי־צע. א פעסטער זייל פאר'ן יודישען ווארט אין טי־פען דייטשלאנד.

צוויקוי, א שטעטעל, וואס לעבט פון קויה־לען-גרובען און אויטא אינדוסטריע, אט דאס איז א שטאט, וואס קען דינען אלס מוסטער פאר פיל, פיל שטעט אפילו אין פוילען. א געוויסער שאול כ"ץ פון טל סטע האט אין משך פון די 25 יאהר, וואס ער וואוינט דארט, פארדרענגט די „דאטשען" פון דער קהלה און עס זיצען כמעט לויטער מורח־יודען אין קהל. ה' כ"ץ איז זייער ראש הקהל און ער פיהרט אן די גאנצע יודישע ארבייט, למשל, ווען א סוחר קען זיינע וועקסלען נישט צאהלען, בעצאהלט מען פאר איהם און מען לאזט נישט, אז דער סוחר זאל פאלען, די ארבייטסלאזע מש־פחות בעקומען פון קהל צו 100 מארק א חודש, עס איז פארהאן א אייגענע קראנקען-קאסע, ווי־טער ווערען 3—4 מיידלעך יעדעס יאהר חתונה־געמאכט און בעקומען צו 3 טויזענד מארק נדן. צו זייער מזל האבען זיי וואוינען ביי זיך אין שטאט דעם איינעוסימער פון פיל קויף הייזער מיט'ן גאמען ה' שאקען, לעצטענס האט ער פאר'ן בוי פון א טעמפעל געשאנקען 2 הונדערט טויזענד מארק, אויך ווערט דער „קרן-קימת לישראל" און „קרן היסוד" פון קהל סובווענציאנירט, דער אלטער טעמפעל, וועלכער איז אין א הויף א פשוטער זאל ווערט בענוצט פון די דייטשען.

דעם ערשטען טאג סכות האב איך דארט גע־דאווענט, איז כמעט ביז נאך קריאת התורה נישט קיין מנין געווען, דער פרעדיגער ה' גינזבורג, וועל־כער איז דאס גאנצע כלי-קודש בעמיהט זיך צו „פעריודישען", דאווענט פאר'ן עמוד און פיהרט אן די יוגענד, וועלכע איז געאייניגט אין געהט אין נאציאנאלען וועג, ער שעהמט זיך נישט צו פרע גען ביי פ' כ"ץ עצות וועגען יודישע ענינים און אט דעם טעמפעל איז נישט פארהאן קיין עזרת־נשים נאר מענער און פרויען דאווענען צוזאמען. צום גליק האט געדאווענט נאר איין פרוי, די פרעזי־דענטליכע פון פרויען-פעראיין.

דאס בית-המדרש פון די „פוילישע" איז שוין גאר לעבעדיג' מען לערנט א בלעטעל גמרא צווי־שען מנחה און מעריב, מען טרינקט ביי א יאהר־צייט לחיים, מ'רייכערט פאפיראסען און מען שלאגט זיך איבער א „עליה"...

מעריב האב איך די ערשטע נאכט געדא־ווענט אין בית המדרש, נאכ'ן דאווענען האט מען זיך איבער מיר געריסען איך זאל יום-טוב עסען אבער אזוי ווי דער ראש הקהל האט מיך נאך פון בייטאג איינגעלאדען האב איך אלעמען בעמוזט אפזאגען.

אריינקומענדיג אין הויף האב איך דערזע־הען דאס ליכט ארויסשיינען פון דער סוכה אבער א אמת'ע היימישע סוכה, א לאנגער בעט, א טיר, א קאסטען וכו' ומה, אויפ'ן טיש ברטל-ווין (אין דייטשלאנד ניצען די יודען נאר ארץ-ישראל-ווין), ביים עסען האט ער מיר דערציהלט אן אלטע בע־קאנטע מעשה, וועלכע האט מיט איהם געטראפען (א יעדער אין צוויקוי האט מיר די מעשה בע־שטעטיגט):

ווען ער איז דאס ערשטע יאהר אראפגעקו־מען קיין צוויקוי, האט ער ערב סכות אין הויף וואו ער האט זיין דירה געהאט, א סוכה אויפגע־שטעלט, דער הויז אייגענטימער אהיימקומענדיג אין אויזיד אין דעריזעהענדיג די מעשה האט זיין כעס אויסגעלאזט איהם. צו די צוויקויער און צו אלע יודען פון דער גאנצער וועלט און אויף מארגען כולות איז ער געלאפען צו דער פאליציי, וואו מ'האט בזה הרגע איהם פארגעלאדען אלס אנגע־קלאגטען אין „בעזיך שטערונג" און אזוי-ווי זאגט ער כ'בין געווען א גישלאגענער אויף דער דייטש־ער עברי' האב איך אביסעל מיט די הענד, דאס איבריגע מיט מינעם ערקלע־ם צו וואס די סוכה טויג, דער קאמיסאר האט זיך אויפגעשטעלט, ארויס־געזאגט דעם פסק-דין, אז ביז 8 טאג מוז איך די סוכה צונעהמען... די ארבייט פון ה' כץ מעג די־נען אלס משל פאר אלע מזרח יודען, וועלכע זענען פערוואגעלט געווארען קיין דייטשלאנד.

דער סך-הכל איז, אז די אסימילאציע אין דייטשלאנד הי"ג'עט אפ דאס יודישקייט צו ניך, עס פעהלט דער פרישער שטראם פון מזרח, אויך איז די יודישע לאגע זעהר טרויעריג, די ווירטשאפט־ליכע קאטאסטראפע פון איין זייט, דער איצט־אויסגעבראכענער אנטיסעמיטיזם פון דער אנדע־רער זייט האט א שטריק פערווארפען אויפ'ן יודי־שען תלי.

א טרויעריגער גרוס פון אונזערע ברידער אין דייטשלאנד.

א. מייזעלס

DOKTÓR
H. WOŁKOWYSKI
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען. מענער - שוועכע. עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 9 — 2 נאכמ. און פון 5 — 9 אוונט
פאר דאמען בעזונדערע ווארטע-צימער.

יוד. טעאטער-פעראיין אין פוילען
דירעקטאריאט
פון די פאראיינ. טעאטערן
פעגעלם, דיר. פאר לאדז: שמאקי־פעדער. לעמער: א. בעזמאן

לאדז. יוד. קאמער-טעאטער
„ארט"
בילעטער אין וויטשען זאל
מאנטייפעל זאכאדניא 43
מיוסטעל. לעמער: משה בראדערזאן.

לעצטע פארשטעלונג
פון דעם פראגראם
היינט, דאנערשטאג 1 פארשטעלונג
אנהויב 9.15 אין אוונט
אויפן הימל איר'ד
אין 2 טיילען, 14 בילדער.

אנסאמבל לייט'ן א. ב. פרויען: זיסעל-גירל, מ. די לסקא, יאלא זילבערמאן, שיינע מרים. מאשע פעטערמאן, אלא שליפקאוויטש. מענער שמואליק גאלדשטיין, שמעון דושינאן, מאטעל קאן יעקב ריינגלאס, ישראל שומאכער, י. שיפער.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אין. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג

די עלעגאנטסטע מתנה לכבוד חנוכה
איז א שעהנע פערפום-באמבאניערקע איינגעהילפט
איז דער גוט-בעקאנטער פערפומעריע י. דרוקער זאוואדזקא 5
וואו ס'געפינט זיך דער רייכסטער אויסוואהל פון די נייעסטע קאסמעטישע ארטיקלען
פערפומען, טואלעט-זייפן, פודערן, קעלנישע, בלומען-וואסערן
צו אויסנאהמס-פרייזען
Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92
איך עמפפעהל זיך דער געעהרטער קונדשאפט. מיט אכטונג

קינא = טעאטער
STYLOWY
(dawniej „ŚWIT")
POMORSKA 89.

היינט און פאלגענדע טעג!
ווייסע רויזען
פערגרעסערטער ארקעסטער! דער זאל איז גוט בעהייצט.

היינט און פאלגענדע טעג!
ריזהרענדע זיטען-דראמע, געשאפען אויפ'ן גרונד פון אן'אמת'דיגער פאסירונג צווישען דער דייטשער אריסטאקראטיע. — אין די הויפט-ראלען:
Diana Karenne, Dolly Davis, Jack Trevor
אנהייב 5.30 נאכמ. שבת און זונטאג 3 נ"מ. לעצטער סעאנס 9.30 אווענד

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
גרויסער דאפעלטער פראגראם!
— I —
לעצטער אנגריף
הויפטראלע: Francis Bushman — הוי אגאן-מייס-סע-ווערק א.ג.
מעכטיגע דראמע, קאמף פון די העלדען וועגען בעפרייאונג פון ארגענטינע.
— II —
די קלוגע פרוי
גרויסער פראכטישער פילם. הויפטראלען:
Phyllis Haver i Jacouline Logan
אויסערן פראגראם: „די ליבע פון רביו'ס מאכטער"
פארשטארקטער ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי.
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערס און פיס

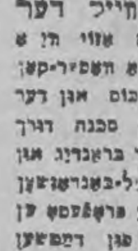

פערלאזט אייך נישט, חייך דער הינקעל-בראך קען גרויס ווערן אזוי ווי א מענשען-קאפ, קען אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם בוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס קען ער ברענגען און שטארבליך. ספעציעל גוטע היל-באנדאזשען אויסגעצייכנט גוט דורך גרויסע פראקסיס אין מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דאמען פראפעסאר-דאקטאר ברעכי רעקאמענדירט בעזונדער איבער דעם שמערצען און בעפרייען

ברוך. אויך פאר הויקערס ליהטונגען מיט היל-גארטלען און פאראפען פאר פערקרומטע פיס און פלאם-פוס ספעציעלע אינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גליעדער פיס און הענט, גוטע זאכען פאר די גרעסטע קראנקע ארבייט.
שפרעכשטונדען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דאס יערונגיכע ערשיינען און די קראנקע און אונגעבייגונג נוטיגע דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארנאטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר ב. קיעלינג חסכי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן סערויכערטע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן ד"ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך, הקלכער נעמט אן אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 טעל 177-22 יראגום פארט. פאר זיין גשמיסטיפאטע פערלעגען מיר א גוטעם היל-באנדאזש לויט זיין מעאריעט האב געליטען אויף ברוך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעוועט געווארן, אז ב'קען איהם ועדען אנגעזיגען חמם עמפפעהלע.
Dr. BERGHOF Arzt.

Dr. H. HALTRECHT
ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק. נעמט א פון 8 ביז 9 פריה פון 12-3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אוונט. זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

א שדכן
וועלכער איז בעקאנט אין בעסערע הייזער ווערט געזוכט.
אדרעסען אין אדמיניסט. אונטער „Nr. 100"

עס נויטיגט זיך פון זאפארט
לערן-מעדלעך
האנד-ביימארינס צו נייען קראוואטען ש שלאבטער
פאמארסקא 6.

Dr. med.
B. Robinson
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32
שפרעכשטונדען 8-10, 12-2, און 5-8 זונטאג און יו"ט 9-1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

Dr. med.
M. LERNER
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
זאכאדניא 64, טעל. 113-09
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134-72
נעמט אן פון 2-3 נאכמ און פון 7½-9 אווענד

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראנקה, רענטגען און ליכטהיילאינסט.
נעמט אן פון 4—7 אווענד

לעטשניצע זגערזשער 17
טעלעפ. 116-33
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. 1—2 נאכמ.
ד"ר יוסטמאן נערווען-קראנקהייטען 12—2 נאכמ.
ד"ר מ. קאנטאר כירורג 4½—5½, יו"ם 1—2
ד"ר פאפירני אקושער און פרויען-קראנקה. 11½—1 נאכמ.
ד"ר ראסאלסקי אויערן, נאז-און האלז-קראנקה. 10½—11½, 2—3 און 6—7 נאכמ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-דאקטאר 11—12, 4—5 נ"מ
ד"ר רוזשאנער הענער. און הויט קראנקה. 1 - 2 נאכמ
ד"ר וויינבערג אינערל. קראנקה. 1—2, 6—7 נאכמ.
א. גראדוס'טשיק צאהן-ארצט 3—7 נאכמ.
ד"ר סטופעל רענטגען-קאבינעט 12—2, 4—6 נאכמ.
ווענעראלאגישע קאבינעט טעגליך מעגלידפון 1-2 נאכמ.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכב בטח ושנתך כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאלסט נאר קומען אין ביורא
פון ד. מאנעלא
וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע
פארטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט בעשרייבען אלערליי ביטעם: ציווילע, קארגע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאטן, ללויזולעס, זאבעזפיטעשניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוישערט ראזימען, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
בעמ.: קלויזולעם און זאבעזפיטעשניעס הערען ביי מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

קירורגישע
וועכנעריז קליניק „SANATO"
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזע פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קארוש
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעראמסקער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	4½—5½
ד"ר סערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 4½-5
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר ביבערגאל הויט און וענער.קר.	11½ - 12½
ד"ר שמירנעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שפערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	3½—4½

ח'כאם צרעציע. שפראך-שטערונג און שטאמלען. חי פאקע-שטעלן, קינסטליכע פערג-און-בעשטראל א. שמרי זנבען, טשאטשען, עליקטריזאציע, אפעראצ. אויף פסרל גג היוזען און שמא. און לאבאראטאריום וועגען אנאליזעס אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגעס און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד"ר לאושינסקי-טמאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, פלאמבען א.א.וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

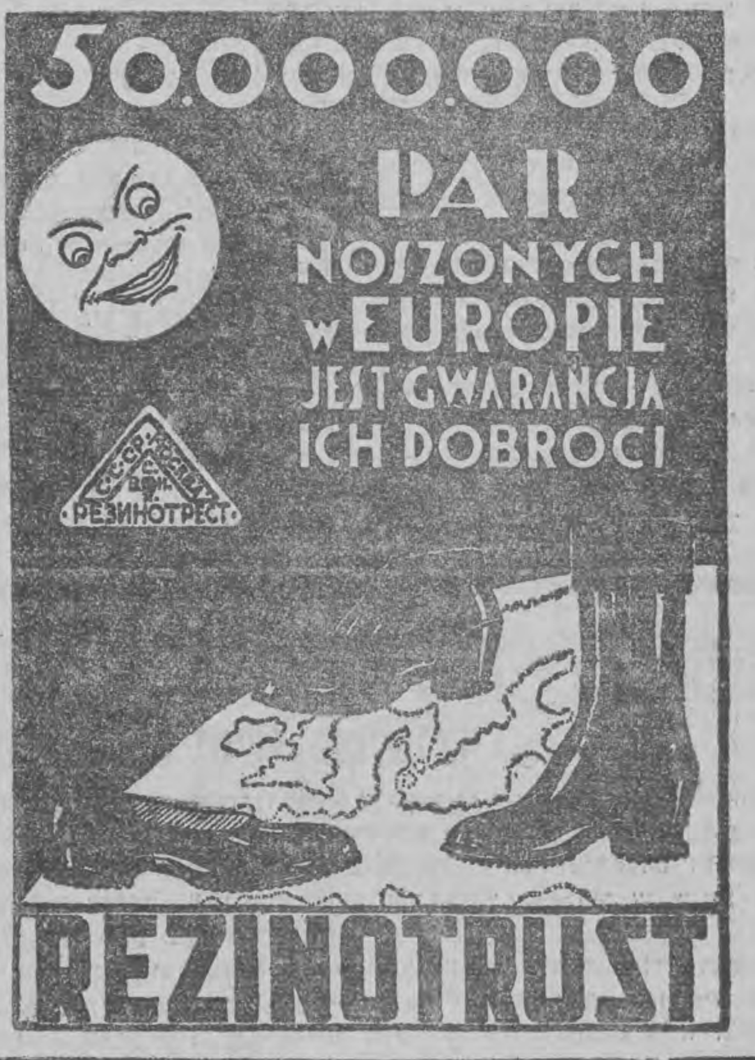

וויכטיג פאר דער פראווינץ!
דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז מיר האבען ערעפנט א לאגער אין לאדז,
פיעטריקאווער 40, לינקע אפיצינע, פארטער א. פ.
Skład Komisowy
PRZEDSIĘB. HANDL. **„REZYNA"**
מאסאווע פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל פון זעמטל. קאלאשן און באטעס פון דער פירמע
„REZINOTRUST"
מיט אכטונג
Przedsięb. Handl. „REZYNA"
Łódź, Piotrkowska 40, tel. 145-32. 9726

לאנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאר
ערטיילט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים.
שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1931
ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

בעקאנטמאכונג
דערמיט מאך איך בעקאנט מיינער ג' קונדשאפט, אז צוליב דער בעקוועמ-ליכקייט האב איך געעפענט אן אפטיילונג פון מיין לאנג-עגזיסטירענד
ביורא פל. וואלנאשטשי 3 בשרייבען
(פארטער, רעכטס)
וואו עס ווערען פינקטליך און געוויסענהאפט ערלעדיגט אלע ארט ביטעס אין פערשידענע אינשטאנצען, ווי אויך קלאוזולעס, זאבעזפיטשעניעס. אדוואקאטן אויף פאדאטעק דאכאדאווי, אויסקויף פון פאטענטען.
בעמערקונג: ביטעס וועגען ענדערן דעם פאטענט אויף א קלענערע קאטעגאריע ווערען אנגענומען נור ביז'ן 15-טען דעצעמבער.
בעמערקונג: פערשידענע עצות וועגען פאדאטקאווע ספראוועס ווי אויך אנדערע פראגען ווערען ערטיילט דורך א ספעציעלען גוט בעקאנטען יוריסט.
מיט אכטונג
Sz. Hochberg, Pl. Wolności 3, tel. 216-58

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינפון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " 60— " " 4 "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " 18— " " 8 "
פאר א מיליטער-שורה; לעסער דער טעקסט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 28.